

Heidi Jääskeläinen

KARHU MEDIAN HAMPAISSA

Karhu-uutisointi suomalaisissa sanomalehdissä.

KARHU MEDIAN HAMPAISSA

Karhu-uutisointi suomalaisissa sanomalehdissä.

Heidi Jääskeläinen
Opinnäytetyö
Kevät 2011
Viestinnän koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu, kulttuuriala
Viestinnän koulutusohjelma, journalismi

Tekijä: Heidi Jääskeläinen

Opinnäytetyön nimi: Karhu median hampaissa. Karhu-uutisointi suomalaisissa sanomalehdissä.

Työn ohjaaja: Pertti Sillanpää

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2011

Sivumäärä: 46+7

TIIVISTELMÄ

Tutkielma käsittelee karhu-uutisointia suomalaisissa sanomalehdissä. Aihetta on aikaisemmin tutkittu melko vähän ja tutkimustapa sekä näkökulmat poikkeavat tästä tutkielmasta. Tavoitteena on tutkia, milloin karhu ylittää uutiskynnyksen, millaisia aihepiirejä käsitellään ja millaisia elementtejä, sanavalintoja ja diskursseja uutisista löytyy. Tutkielmassa myös vertaillaan karhu-uutisoinnin eroja Etelä-, Pohjois-, Itä- ja Länsi-Suomen sekä alueita edustavien sanomalehtien välillä.

Hypoteesina oli, että karhu ylittää uutiskynnyksen, kun se kohtaa ihmisen tai liikkuu asuinalueiden lähellä sekä karhunmetsästyskaudella. Toinen hypoteesi oli, että suuren karhukannan alueilla Itä- ja Pohjois-Suomessa karhua käsitellään uutisissa Etelä- ja Länsi-Suomea negatiivisemmin. Lisäksi hypoteesina oli, että negatiivisia diskursseja on positiivisia enemmän ja että karhun ja ihmisen kohtaamista käsittelevissä uutisissa karhu kuvataan negatiivisesti.

Tutkimusaineistoksi on kerätty kaikki luonnossa elävää karhua käsittelevät uutiset vuoden 2009 ajalta Helsingin Sanomista, Pohjalaisesta, Karjalaisesta ja Lapin Kansasta. Tutkimusmenetelmiä oli useita: aineiston määrällinen tutkiminen, sisällönerittely, uutiskriteerit ja uutiskynnys sekä diskurssianalyysi.

Karhu ylittää uutiskynnyksen useimmin tullessaan havaituksi asuinalueilla tai kohdatessaan ihmisen. Metsästyksen ja karhukantoihin liittyvät uutiset olivat toiseksi suurin aihekategoria ja vähiten uutisoi-
tiin karhusta luonnossa. Eniten karhu-uutisia kirjoitettiin heinäkuussa. Negatiivisuus ja paikallisuus olivat tärkeimpiä uutiskriteereitä. Uutisista löytyi karhua negatiivisesti, neutraalisti ja positiivisesti käsitteleviä diskursseja. Negatiivisia oli selvästi eniten ja lähinnä karhua ja ihmistä käsittelevissä uutisissa. Positiivisia diskursseja oli selvästi vähiten.

Sanomalehtien uutisoinnissa oli eroja. Lehdet painottivat eri aiheita ja uutiskynnys sekä -kriteerit vaihtelivat sen mukaan. Myös uutisten sisällöissä ja käsittelytavoissa oli eroa. Pohjalainen Länsi-Suomesta käsitteli karhua uutisissaan kaikista negatiivisimpaan sävyyn ja positiivisimmin taas itä-suomalainen Karjalainen.

Asiasanat: Karhu, petoeläin, uutinen, sanomalehti, uutiskriteeri, diskurssi

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences, School of Music, Dance and Media
Degree Programme in Communication, Option of Journalism

Author: Heidi Jääskeläinen

Title of thesis: Media Bites the Bear. Bear News in Finnish Newspapers.

Supervisor: Pertti Sillanpää

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2011

Number of pages: 46+7

ABSTRACT

The thesis deals with bear news in Finnish newspapers. This subject is very little researched and the earlier perspective differs from this thesis. The objective of the thesis is to study when a bear breaks the news, what kinds of themes the media discusses and what are the elements, dictions and discourses of bear news. One part of the thesis is also to compare the differences between bear news in newspapers of Southern, Northern, Eastern and Western Finland.

The first hypothesis was that a bear breaks the news when it is confronted with people or passing inhabited areas and in bear hunting season. The second hypothesis was that because of bigger bear population the newspapers in Eastern and Northern Finland discuss bears in a more negative way than other papers. The last hypothesis was that there will be more negative than positive discourses and that the bear is described in negative way when the news discuss its confrontation with people.

The research material consist of all the news about wild bears in 2009 in four newspapers: Helsingin Sanomat, Pohjalainen, Karjalainen and Lapin Kansa. Several research methods was used: quantitative research, content analysis, news criteria, news threshold and discourse analysis.

A bear breaks the news most often when it is detected in inhabited areas or confronted with people. The second largest theme is bear hunting and bear stocks. A Bear as a creature produces least news. July was the most productive month of bear news. The most important news criterion was negativity and locality. Discourses found discussed the bear in a negative, neutral or positive way. The negative discourses were the most numerous and mostly found in the news dealing with bears and people. There were only a small amount of positive discourses.

There were differences between newspapers in what subjects were emphasized. Both news criteria and threshold also varied depending on the subjects. The contents and the way handling the bear differentiated, too. Pohjalainen from Western Finland had the most negative bear news when Karjalainen from Eastern Finland wrote most positively about the bears.

Keywords: Bear, carnivore, news, newspaper, news criteria, discourse

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 PEDOT JA IHMISET	9
2.1 Asenteet metsän kuningasta kohtaan vaihdelleet aikojen saatossa	9
2.2 Karhu ihmisen reviirillä	10
2.3 Kielivalinnat heijastelevat asenteita	11
2.4 Aikaisempia tutkimuksia petoeläinkirjoittelusta	12
3 UUTINEN SANOMALEHDESSÄ	14
3.1 Utiskriteerit auttavat uutiskynnyksen ylittämisessä	14
3.2 Journalismista muovautuu asiakaspalvelija	15
3.3 Uutisaiheiden kirjo suomalaisessa mediassa	16
4 AINEISTON KERUU JA KÄSITTELY	19
4.1 Sanomalehdistä kerätty tutkimusaineisto	19
4.2 Aineiston määrälliset ulottuvuudet, sisällön erittely sekä utiskriteerit ja -kynnykset	20
4.3 Diskurssianalyysi aineiston sisällön tutkimusmenetelmänä	21
5 TUTKIMUSTULOKSET	23
5.1 Karhujen uutisvuosi	23
5.1.1 Heinäkuu on karhu-uutisten huippukuukausi	23
5.1.2 Aihepiireissä eroja sanomalehtien kesken	25
5.2 Karhun uutiskynnys	26
5.2.1 Karhu ihmisen näköpiirissä	26
5.2.2 Metsästäjät karhun kintereillä	28
5.2.3 Karhu luontokappaleena	29
5.2.4 Utiskriteerit riippuvat aihepiiristä	29
5.3 Aineistosta löytyneet diskurssit	30
5.3.1 Negatiiviset diskurssit	31

5.3.2 Neutraalit diskurssit	33
5.3.3 Positiiviset diskurssit.....	33
5.4 Sama uutinen eri lehdissä.....	35
5.4.1 Käsiteltävän uutisen haarukointi.....	35
5.4.2 Sama uutinen, eri painopisteet.....	35
 6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO	 38
 LÄHTEET	 43
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Nalle, otso, mesikämmen, kontio. Karhulla, metsän kuninkaalla, on monta lempinimeä. Monien satujen lempeä nalle tai viisas mesikämmen kuitenkin pelottaa ihmisiä jopa enemmän kuin susi. Vuonna 2009 tehdyn tutkimuksen mukaan joka kolmas suomalainen pelkää karhua, pohjoissuomalainen eteläsuomalaista enemmän (Suurpedot 2009b, hakupäivä 5.3.2011).

Petoeläimet eivät ole vieraita myöskään uutisissa ja karhukin saa uutisoinnista osansa. Olen jo pidemmän aikaa kiinnittänyt huomioita petoeläimiä käsitteleviin lehtijuttuihin ja usein ihmetellyt niiden sanavalintoja ja mielestäni selkeää asenteellisuutta. Opinnäytetyö antoi minulle vihdoin mahdollisuuden tutkia asiaa hieman tarkemmin.

Eläinkirjoittelua mediassa on tutkittu jonkin verran aikaisemminkin, mutta suurpetokirjoittelua on tutkittu vain vähän. Tein kurssityönä media-analyysin muutamasta karhuja käsittelevästä lehtijutusta, ja aihe alkoi jo silloin kiinnostaa minua enemmän. Koska petoeläinkirjoittelua on tutkittu vain vähän ja pelkkää karhukirjoittelua ei samasta näkökulmasta ollenkaan, halusin tutkia aihetta tarkemmin.

Opinnäytetyössäni tutkin karhu-uutisointia neljässä sanomalehdessä eri puolella Suomea. Milloin karhu ylittää uutiskynnyksen ja on uutinen? Millaisia elementtejä jutuista löytyy, millaisia sanavalintoja ja nimityksiä karhusta käytetään? Millaisia diskursseja uutisista löytyy? Kuvataanko karhu eri tavalla, kun kyse on pelkän karhun sijaan karhun ja ihmisen kohtaamisesta? Eroavatko Etelä- ja Itä-Suomen karhujutut Pohjois-Suomen tai karhuja vilisevän Itä-Suomen jutuista?

Hypoteesina on, että karhu ylittää uutiskynnyksen, kun se eksyy lähelle ihmisasutuksia ja kohdetaan ihmisiä. Myös karhunmetsästys pääsee varmasti uutisiin. Sanomalehtien välillä on myös eroja: pohjoisessa ja idässä karhuasenteet ovat oletettavasti jyrkempiä ja negatiivisempia kuin etelässä ja lännessä. Hypoteesina on myös, uutisista löytyy paljon karhua negatiivisesti käsitteleviä diskursseja ja positiivisia huomattavasti vähemmän. Oletettavasti karhun ja ihmisen kohtaamisia käsittelevissä uutisissa karhu myös yleensä kuvataan negatiivisesti, vaarallisena ja uhkaavana petona.

Tutkimusaineistoksi keräsin karhuista kertovat sanomalehtijutut neljästä eri sanomalehdestä vuoden 2009 ajalta. Sanomalehdiksi valitsin Helsingin Sanomat Etelä-Suomesta, Karjalaisen Itä-Suomesta, Pohjalaisen Länsi-Suomesta ja Lapin Kansan Pohjois-Suomesta. Nämä lehdet valitsin sen takia, että kaikki ovat omat alueensa suurimpia sanomalehtiä ja heijastelevat myös alueensa asenteita ja näkemyksiä. Vaasan seudun Pohjalaisen tilalle olisin voinut valita levikiltään ja lukijamäärältään suuremman sanomalehti Ilkan, mutta halusin tutkimukseen mahdollisimman lännessä olevan lehden.

Tutkin aineistoa monella menetelmällä. Ensin tarkastelin aineiston määrällisiä ominaisuuksia eli miten uutismäärät jakautuvat sanomalehtien, aihepiirien ja kuukausien kesken. Tällä tavalla sain myös sanomalehtien erot paremmin esiin. Aiheiden laskemisessa ja erittelyssä käytin apuna sisällön erittelyä. Tutkin myös aineiston uutiskriteereitä ja karhun uutiskynnystä. Diskurssianalyysi oli keskeinen tutkimusmenetelmä uutisten sisällön tarkastelussa ja aineistosta löytyneiden diskurssien analysoinnissa. Samalla tarkastelin myös, millaisia eroja neljästä sanomalehdestä löytyy uutisten sisältöjen ja sanavalintojen suhteen.

Tuloksia on paljon, ja niissä on myös paljon yllättävää sekä kiinnostavaa. Tutkielma ei kerro lopullista totuutta kaikesta karhu-uutisoinnista, mutta antaa kuitenkin suuntaviivat. Tämän jälkeen karhu-uutisia lukee aivan eri silmällä.

2 PEDOT JA IHMISET

2.1 Asenteet metsän kuningasta kohtaan vaihdelleet aikojen saatossa

Ihmisten asenteet suurpetoja kohtaan ovat vaihdelleet lajista riippuen. Kun julmasta sudesta on harvoin kenelläkään ollut hyvää sanottavaa, on viisas karhu saanut osakseen myös kunnioitusta. (Mykrä & Pohja-Mykrä 2009, hakupäivä 3.3.2011.) Varhaisessa pyyntikulttuurissa ihmiset näkivät paljon vai-vaa ylläpitääkseen eläinsuhteensa. Eläimet ja niiden sielut kietoutuivat monin tavoin ihmisyhteisön toimintaan, sosiaaliin suhteisiin ja elämään yleensä. (Ylimaunu 2002, 118.) Eräkaudella karhu oli eläin, jota pyydettiin rituaalisesti, ja metsästysriitti pyhine kertomuksineen tuki ihmisen sukulaisuutta karhuun ja kohtalonyhteyttä luontoon (Sarmela 1991, 241).

Kun maanviljely ja karjatalous yleistyivät Suomessa, alettiin karhu nähdä ensisijaisesti kiusallisena vahinko- ja tuhoeläimenä, josta haluttuun päästä eroon (Klemettinen 2002, 144). Karhu luokiteltiinkin vuonna 1347 Maunu Eerikinpojan maanlakiin vahinkoeläimeksi ensimmäisenä eläinlajina Suomessa (Mykrä 2009, hakupäivä 3.3.2011). Vuonna 1442 voimaan tullessa kuningas Kristoferin maalaissa annettiin lupa kenelle tahansa tappaa karhuja, susia ja kettuja milloin tahansa ja ilman oikeudellisia seuraamuksia. Karhut oli tapettu lähes sukupuuton partaalle 1900-luvulle tultaessa ja ihmisten asen-teet muuttuivatkin etäännyttä karhua kohtaan pehmeämmiksi. Julkinen keskustelu jyrkkeni uudes-taan 1990-luvulla, kun karhuja alkoi vaeltaa ja pesiä myös eteläisessä Suomessa. (Klemettinen 2002, 144–147.)

Suomalainen metsästyskirjallisuuden voidaan sanoa olevan tyypillistä tappajamytologiaa: karhu on villi ja raateleva peto, joka hyökkää ihmisen päälle, mutta sankarillinen metsästäjä kellistää sen aseellaan. Eräkirjallisuudessa metsästäjä voittaa karhun uhan ja on itse suurin sankari. (Sarmela 1991, 240–241.)

Ihmisen ja karhun arvaamattomat ja ei-toivotut kohtaamiset ovat olleet tiedotusvälineille hyvää aines-ta, kun on haluttu myydä kauhu- ja uhkakuvia kansalaiselle. Jutuissa uhatun yksilön ja yhteisön nä-kökulman korostaminen näyttää edelleen pitävän yllä karhuvihalle altista ilmapiiriä. (Klemettinen

2002, 167.) Pulliaisen (1984, 94) mielestä petovihaa ylläpitävät ihmiset, joilla ei ole kokemuksia pedoista eikä varsinkaan niiden aggressioista ihmistä kohtaan.

2.2 Karhu ihmisen reviirillä

Suomen kansalliseläin karhu on suurpedoistamme suurin ja lieenee sen vuoksi myös pelottavin. Karhu on levittäytynyt koko Suomeen, joten karhuihin voi törmätä missä vaan. Karhukanta on vahvin Itä-Suomessa ja Lapissa, mutta karhuja tavataan myös Etelä- ja Länsi-Suomessa (Suurpedot.fi 2009a, hakupäivä 7.3.2011).

Vuonna 2009 Suomen suurpetoja – karhuja, susia, ilveksiä ja ahmoja – havaittiin usein ja paljon: petoyhdyshenkilöiden kirjaamia petohavaintoja oli yli 36 000. Näistä karhuhavaintoja oli 8020 (RKTL 2011, hakupäivä 15.2.2011). Pentuehavaintoihin perustuen vuoden 2009 lopussa karhuja arveltiin olevan vähintään noin 1200 (RKTL 2010a, hakupäivä 7.3.2011), joten keskimäärin jokainen karhu havaittiin noin seitsemän kertaa.

Vaikka karhuja havaitaankin entistä useammin, ei karhu kuitenkaan kovin usein käy ihmisen kimpuun. Viime vuosisadan ainoa ihmiselle kohtalokas karhun kohtaaminen sattui Ruokolahdella vuonna 1998. Silloin iltalenkillä ollut rajavartioston luutnantti joutui emokarhun tappamaksi. (Tunturisusi 2011, hakupäivä 7.3.2011.)

Asiantuntijoiden mukaan karhut alkavat kaupungistua. Ne ovat alkaneet tottua ihmisiin ja siirtyneet jopa elämään lähemmäs ihmisasutuksia. Kaupungistumisen myötä karhut aiheuttavat lisääntyntä vahinkoa ihmisille ja nousevat siksi myös uutisiin. Karhu on saanut myös uusia nimityksiä. Ihmisasutuksen läheisyyteen tulevaa karhua kutsutaan citykarhuksi. Vahinkoa ja harmia aiheuttavaa karhua taas kutsutaan usein häirikkökarhuksi. (Ruponen 2000, 45–46, 49.)

Suurpedot aiheuttavat ihmisille vahinkoa. Petojen aiheuttamat vahingot on luokiteltu kuuteen eri tyyppiin: henkilövahingot, liikennevahingot, viljelysvahingot, eläinvahingot, irtaimistovahingot ja porovahingot. Karhu on lukumäärällisesti runsain peto poronhoitoalueella ja tappaa poroja varsinkin keväisin. Ahma ja susi aiheuttavat kuitenkin suuremmat porovahingot. (Suurpedot.fi 2009c, hakupäivä

8.3.2011.) Karhut mellastavat myös maataloilla. Huono ruokavuosi sai karhut vuonna 2010 repimään heinäpaaleja ja hajottamaan pesiä mehiläistarhoilla paljon normaalia enemmän (YLE Pohjois-Karjala 2011, hakupäivä 8.3.2011).

Niin karhua kuin muitakaan suurpetoja ei haluta ihmisasutusten lähelle. Suurpetojen takia soitetaan vuosittain noin 200 puhelua hätäkeskuksiin. Ilmoitukset koskevat kolareita, sairaita yksilöitä, karjaa hätisteleviä tai ihmisten pihapiiriin eksyneitä petoja. Taajamiin eksyneet pedot aiheuttavat suurpetotilanteen, konfliktin, johon tarvitaan suurriistavirka-apua. Peto jäljestetään ja pyritään karkottamaan pois taajamasta poliisien ja metsästäjien yhteistyönä. Jos karkottaminen ei onnistu, on taajamaan eksyneen pedon kohtalona lopettaminen. (Malinen 2009, hakupäivä 10.5.2010; Suomen riistakeskus 2011, hakupäivä 8.3.2011.)

2.3 Kielivalinnat heijastelevat asenteita

Ihmisen ja eläimen läheisyys näkyy suomen kielessä jo perussanaston tasolla. Sana eläin on johdos ikivanhasta verbistä elää ja merkitsee alkuaan "eläjää, elävää olentoa". (Häkkinen 2002, 26.)

Mikko Lehtosen mielestä kielellinen ilmaus on aina valikoinnin tulosta. Valikointi ilmenee siinä, millaisia elementtejä ilmaisuun valitaan ja miten ne järjestetään. Ilmaisijan oman näkökulma kyseessä olevasta asiasta vaikuttaa ilmaisun muotoon, mutta siihen vaikuttavat myös yleisön tieto, ennakkoodotukset ja asenteet. (Lehtonen 2004, 38–39.)

Kun ihminen haluaa sanavalinnoillaan kertoa jotain asenteistaan tai suhteestaan puheenaiheeseen, hän voi käyttää vertauskuvaa, metaforaa, eli varsinaisen nimityksen sijasta hän käyttääkin sellaisen olion nimitystä, jossa näkee yhtäläisyyttä puheenaiheeseen. Etenkin onnettomuuspaikoille tunkevia toimittajia kutsutaan usein haaskalinnuiksi, ja samojen juttuaiheiden perässä laumoina ryntäävät toimittajat taas ovat sopuleita. Metaforissa eläimiä ei yleensä ajatella kokonaisuuksina vaan jonkin tietyn ominaisuuden, konkreettisen tai kuvitellun, edustajana. Esimerkiksi aasi, hanhi ja kana ovat tyhmiä, ampiainen on kiukkuinen, elefantti, hevonen, härkä ja karhu ovat vahvoja, käärme on petollinen, peipponen on pirteä ja susi ja tiikeri taas ovat julmia. (Häkkinen 2002, 50–52.)

Eläimet halutaan yleensä puheessa erottaa ihmisestä. Osa puhetavoista on myös alistavia. Yleensä eläimestä käytetään esimerkiksi pronominia *se*, kun ihminen on *hän*. Myös eläimen kärsimyksen piilottaminen on alistavaa. Lehmän syömisen sijaan puhutaan pihvin syönnistä ja murhaamisen sijaan teurastamisesta. (Heinonen 2004, 22–23.)

Karhusta voidaan puhua monella eri tavalla tai ainakin karhulle löytyy useita nimityksiä. Suomen kielessä on karhulle yli kaksisataa erilaista nimitystä. Tutuimpia ovat *otso*, *kontio* tai *mesikämmen*, mutta myös *metsä*, *mörkö* ja *otava* ovat olleet karhun synonyymejä. Ennen karhua kohtaan koettiin pelkoa, joten karhusta puhuttiin pelkästään korvaavilla pehmeillä nimikkeillä. (Metsänhoitoyhdistys 2011, hakupäivä 3.3.2011; Mykrä 2009, hakupäivä 3.3.2011). Nykyisinkin karhun lempinimiä käytetään saaduissa ja tarinoissa tai kun halutaan puhua karhusta pehmeämpään sävyyn.

2.4 Aikaisempia tutkimuksia petoeläinkirjoittelusta

Eläinten ja petoeläinten käsittelyä suomalaisessa mediassa on tutkittu jonkin verran. Anne Heinonen on tutkinut eläinkirjoittelua Aamulehdessä. Tutkimuksen mukaan eläimet esitetään usein uhkana tai ongelmana ja varsinkin tuotantoeläimiä myös esineellistetään huomattavan paljon (Heinonen 2004, 61). Heinonen ei kuitenkaan keskity tutkimuksessa mihinkään tiettyyn eläinryhmään tai eläinlajiin.

Erkki Pulliainen on tutkinut petovihaa ja sen esiintymistä suomalaisessa kirjallisuudessa sekä sanomalehdissä. Pulliainen on huomannut, että jo 1800-luvun jälkipuoliskolla Zacharias Topelius näki eläimet hyvin mustavalkoisesti joko hyvinä tai pahoina. Erityisesti sudet olivat kaiken pahan vertauskuva. Kaunokirjallisuuden lisäksi Topelius kirjoitti susien aiheuttamista lapsimenetyksistä Turun seudulla myös Huvudstadsbladetissa vuonna 1881. Pulliainen epäileekin, että jo Topeliuksen kirjoittelu sanomalehdissä ja kaunokirjallisuudessa iskosti kansaan petovihaa, mikä heijastuu vielä tänäkin päivänä. (Pulliainen 1984, 47, 54.)

Elena Anmasser on vertaillut karhukirjoittelua suomalaisessa, venäläisessä ja saksalaisessa lehdistössä sekä kirjallisuudessa. Aineistonsa perusteella Anmasser on havainnut, että suomalaisten suhtautuminen karhuun on realistista. Lehtikirjoituksissa käsitellään muun muassa karhukannan kasvamista, metsästyksen ja kaatolupien määrää. Runsaasti kirjoitetaan myös ihmisen ja eläimen kohta-

misesta, karhuhavainnoista sekä karhun aiheuttamista vahingoista. Anmasserin havainnoissa kirjoitusten sävy on kuitenkin neutraali ja asiallinen. (Anmasser 2008, 33–34.)

Karhun kulttuurihistoriaa käsittelevässä sosiologisessa tutkielmassa Seija Ruponen (2000, 12) on käsitellyt karhun eri ulottuvuuksia ja pyrkinyt muodostamaan mahdollisimman kaiken kattavan karhukuvan. Ruponen käsittelee jonkin verran myös karhujen uutisointia ja uutisten luomaa karhukuvaa. Tämän tutkielman kannalta varsinkin city- ja häirikkökarhuja käsittelevä luku oli kiinnostava, koska molemmat karhutyyppit ja -nimitykset esiintyivät tutkimusaineistossani. Ruponen tarkasteli varsinkin häirikkökarhun käsittelyä sanomalehdissä ja nimityksen syntyperää sekä siitä aiheutuvia mielikuvia (sama, 48–52).

Näkökulmani kuitenkin poikkeaa aikaisemmista tutkimuksista. Aion kartoittaa, milloin karhu ylittää uutiskynnyksen ja pääsee lehteen eli sitä, millaisia ovat karhujuttujen aihepiirit. Tarkoitukseni on myös verrata karhukirjoittelua eri puolilla Suomea ja selvittää, millaisia diskursseja karhujutuissa on. Tutkimuksessani aion keskittyä pelkästään luonnossa elävistä karhuista kirjoitettuihin juttuihin ja jätän kokonaan pois vankeudessa, esimerkiksi eläintarhoissa asuvista karhuista kirjoitetut jutut.

3 UUTINEN SANOMALEHDESSÄ

3.1 Uutiskriteerit auttavat uutiskynnyksen ylittämisessä

Jokainen tiedotusväline joutuu tekemään valintoja uutisten välillä. Mikä tapahtuma tai ilmiö päättyy lopulta uutiseksi ja millä perusteella?

Tapahtuman uutisarvoon vaikuttavat seuraavat alunperin Galtungin ja Rugenin kehittämät uutiskriteerit:

- toistuvuus
- voimakkuus
- yksiselitteisyys
- kulttuurinen merkittävyys
- odotettavuus
- yllätyksellisyys
- jatkuvuus
- päivän valikoima
- eliittihenkilöt
- henkilöitävyys
- negatiivisuus. (Kunelius 2003, 190–191.)

Tämä perinteinen uutiskriteereiden lista ei ole kuitenkaan ainoa. Esimerkiksi Yleisradio on määritellyt uutistoimintansa lähtökohdaksi kolme kriteeriä: 1) tapahtuman vaikutusten tosiasiallinen voimakkuus, 2) tapahtuman vaikutusten laajuus eli kuinka suurta ihmisjoukkoa vaikutukset koskettavat sekä 3) missä määrin tapahtuman vaikutukset koskettavat uutisen kuulijoita ja katsojia itseään tai niitä ryhmiä, joihin he kuuluvat (Bruun, Koskimies, Tervonen 1986, 58–59). Suhola, Turunen ja Varis (2005, 30) taas listaavat tärkeimmiksi uutiskriteereiksi ajankohtaisuuden, paikallisuuden, laajuuden, merkittävyyden, voimakkuuden ja harvinaisuuden.

Muitakin uutisen julkaisuun vaikuttavia tekijöitä on olemassa. Sanomalehti ei välttämättä sovellu kaikkien uutisaiheiden julkaisukanavaksi. Jotkin aiheet sopivat paremmin esimerkiksi televisioon. Myös lehden linja ja perinne vaikuttavat siihen, millaisia aiheita käsitellään ja miksi joku uutisarvoltaan vähäpätöisempikin uutinen saattaa lehteen päätä. (Suhola ym. 2005, 30–31.)

Uutiskriteerit eivät kuitenkaan yksiselitteisesti ratkaise sitä, mitkä tapahtumat nousevat uutisiksi. Joukkotiedotusvälineissä uutisten määrä pysyy suhteellisen vakiona, minkä seurauksena vähäpätöisemmätkin asiat voivat nousta uutisiksi, jos uutisista on pulaa. Uutistoiminnan luonteeseen kuuluu suosia selvästi erottuvia tapahtumia. Sen takia merkittävätkään laajat ja hitaasti muotoutuvat prosessit eivät ylitä uutiskynnystä yhtä helposti kuin ainutkertaiset ja dramaattiset tapahtumat. (Bruun, Koskimies & Tervonen 1986, 60.)

3.2 Journalismista muovautuu asiakaspalvelija

Eräs luonnehdinta journalismista sanoo, että journalismi ei kerro siitä, miten asiat ovat, vaan siitä, miten joku sanoo niiden olevan. Nykypäivän mediayhteiskunnassa journalismi ei enää pelkkää tiedonvälitystä vaan enemmänkin näkemysten valikointia, järjestelyä ja yhdistelyä. (Kunelius 2000, 30.)

Suurin osa suomalaisista lukee sanomalehtiä säännöllisesti ja niitä luetaan paljon. Lukijatutkimusten perusteella yleisönosaston lisäksi urheilu sekä pienet rikos- ja onnettomuusutiset kiinnostavat yleisöä. (Kunelius 2003, 111–112.)

Kukin tiedotusväline pyrkii valitsemaan uutisia, jotka kiinnostavat kaikkia sen vastaanottajia. Yleisin kriteeri on, että uutisen vaikutusalue vastaa välineen toiminta-aluetta eli sanomalehdessä sen levikkiä. (Huovila 2001, 61–62.) Median kaupallistuminen on johtanut siihen, että journalisminkin tavoitteena on ensisijaisesti juttujen myyminen. Journalismia tehdään entistä enemmän asiakaslähtöisesti. Se näkyy esimerkiksi ihmisläheisissä aiheissa ja tavallisten ihmisten tarinoissa. Myös skandaalit, oudot ihmiskohtalot ja pinnalliset imagojutut ovat lisääntyneet. Voidaankin nähdä, että asiakaslähtöinen journalismi toimii ihmisten palvelijana. (Suhola ym. 2005, 86; Kantola 1998, 29–30.)

Tiedotusvälineet haalivat yhä suurempia yleisömassoja ja haluavat samalla tehostaa toimintaansa. Kaupallisen journalismin täytyy tuottaa juttuja ennakoivasti ja tehokkaasti ja juttuja täytyy aina saada aikaiseksi. Se on johtanut esimerkiksi poliisin ja viranomaisten suosioon tietolähteenä, koska ne tarjoavat helposti uutisiksi taipuvaa materiaalia. (Kunelius 2003, 93; Pietilä 2007, 248.)

Yleisö haluaa medialta ja uutisilta enemmän tarinoita, ja media kertoo. Dramatisointi tuo tiedonvälityksen lisää koskettavuutta. Tarinoita kertoessaan media noudattaa kirjallisuuden ja elokuvien pelisääntöjä eli tarinoilla on draaman kaari. Alku houkuttelee lukemaan ja lopullinen lukijan koukutus tapahtuu nopeasti. Vastakkainasettelulla, selkeän hyvän ja pahan erottelulla, vedotaan lukijan tunteisiin. Yleisö säilyttää mielenkiinnon tapahtumiin, kun niihin tuodaan uusia käänteitä, lausuntoja, yksityiskohtia ja informaatiota (Pietilä 2007, 142, 146, 249; Sipola 1998, 90–91).

Asiakaslähtöisellä journalismilla on myös ongelmansa. Uutisten viihteellistyminen on tuonut enemmän palstatilaa niin sanotuille huonoille uutisille eli äkillisille, yllättäville, poikkeaville, tuhoisille ja voimakkaille tapahtumille. Tiedotusvälineet tuntuvat pitävän itsestään selvänä, että tuho kiinnostaa yleisöä, joten äkillisyys ja poikkeavuus korostuvat myös uutiskriteereissä. Hyvät, positiiviset uutiset taas pääsevät harvemmin esiin, sillä positiiviset asiat tapahtuvat median mittapuulla liian hitaasti ja niistä on vaikeampi rakentaa tarinoita. (Sipola 1998, 95–96.)

Asiakaslähtöisyydessä piilee myös median uskottavuutta horjuttava ongelma. Jos median välittämä tieto on sen arvokkaampaa, mitä paremmin se palvelee tai miellyttää yleisöä, voi se johtaa siihen, että tiedon määritelmä journalismin sisällä muuttuu (Kunelius 2000, 78). Voiko median tarjoamaan tietoon enää luottaa, jos tiedotusvälineen motiivina on pelkästään miellyttää yleisöä?

3.3 Uutisaiheiden kirjo suomalaisessa mediassa

Niin sanomalehdissä kuin muissakin tiedotusvälineissä on otsikoitu aihepiirejä, joista uutisoidaan. Sanomalehdistä löytyy oma osionsa lähialueen, kotimaan ja ulkomaan uutisille, urheilulle, taloudelle ja politiikalle. Kulttuurille on omat sivunsa, samoin yleisönosastolle. Mitä aiheita suomalaiset mediat sitten suosivat?

Tampereen yliopistossa on tehty suomalaisen uutismedian vuosiseurantaa vuodesta 2006 lähtien yhteensä kolme kertaa. Vuoden 2010 uutisseurannan aineisto on kerätty 18 lähteestä: neljästä aamulehdestä, molemmista iltapäivälehdistä, kahdelta radio- ja tv-kanavalta sekä kahdeksalta internet-sivustolta. Yhteensä aineisto koostui lähes 3000 jutusta. (Suikkanen & Syrjälä 2010, 9, hakupäivä 4.3.2011.)

Tutkimuksessa aineisto on jaettu kahdeksaan aihepiireihin, jotka sisältävät useita aihealuokkia. Viime vuoden suurin yksittäinen aineistossa esiintynyt aihepiiri oli vapaa-aika. Suurin osa vapaa-ajan uutisista oli aamu- sekä iltalehtien paperilehdissä ja verkkosivuilla. Loput aihepiirit olivat suuruusjärjestyksessä turvallisuus, politiikka, talous, ympäristö, terveys, muu ja viimeisenä aihepiirinä informaatio. Aihepiiri "muu" sisältää muihin aihepiireihin sopimattomia, aiheiltaan sekalaisia uutisia. Kyseiseen aihepiiriin kuuluu kuitenkin yhtenä selkeänä kokonaisuutena Suomen kansalliset ja kulttuuriset vähemmistöt. (Sama, 12–13, 24.)

Kun tarkastellaan vuoden 2010 pääuutisaihteita, ovat suurimpia aihepiirejä turvallisuus, politiikka ja talous. Vapaa-aika on pääuutisaihepiirinä vasta viidentenä, terveysuutisetkin menevät edelle. (Sama, 26.) Pääuutisten tärkein ja kaikkien aihepiirien toiseksi suurin aihepiiri turvallisuus sisältää uutisia rikoksista (62 %), onnettomuuksista (36 %) ja maanpuolustuksesta (2%). Eniten turvallisuusuutisia löytyi internetistä iltapäivälehtien, MTV3:n ja myös aamulehtien sivustoilta. Paperimuotoisissa aamulehdissä turvallisuusuutisia oli taas kaikista vähiten. (Sama, 18–19.) Kun verrataan esimerkiksi Helsingin Sanomien paperilehteä ja hs.fi-verkkosivustoa, huomataan aihepiirien ero paperin ja verkon välillä. Paperilehdessä suurin aihepiiri oli vapaa-aika, verkossa taas turvallisuus. (Sama, 74–75.)

Tämän tutkielman kannalta on kiinnostavinta petoeläinuutisoinnin yleisyys. Eläinuutisointiin ei tutkimus suoraan ota kantaa, mutta petoeläinuutisointi kuuluisi oletettavasti ympäristö-aihepiiriin. Kaikista aihepiireistä ympäristön osuus oli 10 %. Puolet aihepiirin jutuista käsitteli ympäristöpolitiikkaa, ympäristöongelmia, alueiden käyttöä ja muita ympäristöaihteita, joihin petoeläinuutisointikin varmasti kuuluu. Kyseisen aihepiirin uutisia löytyi eniten iltapäivälehdistä. Aamulehtien verkkosivut ja televisio olivat häntäpäässä ja paperimuotoiset aamulehdet vain hieman niiden yläpuolella. (Sama, 13, 20.) Toisaalta osa petoeläinuutisoinnista kuuluu varmasti turvallisuus-aihepiiriin ja luokkaan onnettomuudet, joita on ympäristöuutisia enemmän.

Eläinuutisoinnin määrästä saa ehkä paremman kuvan Anne Heinosen (2004, 51–52) tekemästä tutkimuksesta, jossa hän keräsi Aamulehdestä eläimiä jollain tavalla käsittelevät jutut neljän viikon ajalta. Yhteensä juttuja löytyi 231. Heinonen on myös luokitellut aineistosta löytyvät eläinryhmät. Petoeläimet kuulusivat villieläin-ryhmään, joita käsiteltiin aineiston jutuissa eniten, 20 %:ssa jutuista. Metsästyskaudella petoeläimet voidaan luokitella myös riistaeläimiin, joista kertoi 12 % jutuista.

Suomalaisessa mediassa petoeläimet ovat pieni aihepiiri muiden joukossa. Jos kuitenkin katsoo pelkkiä eläinaiheisia uutisia, ovat petoeläimet yksi tärkeimmistä eläinaiheista.

4 AINEISTON KERUU JA KÄSITTELY

4.1 Sanomalehdistä kerätty tutkimusaineisto

Koska haluan verrata karhukirjoittelua eripuolilla Suomea, valitsin tutkimusaineistoksi karhuista kertovat jutut neljästä eri sanomalehdestä vuoden 2009 ajalta. Sanomalehdiksi olen valinnut Helsingin Sanomat Etelä-Suomesta, Karjalaisen Itä-Suomesta, Pohjalaisen Länsi-Suomesta ja Lapin Kansan Pohjois-Suomesta. Kokonainen vuosi valikoitui tarkastelujaksoksi, koska haluan kokonaisvaltaisen kuvan siitä, millaisia uutisia karhuista löytyy eri vuodenaikoina.

Hakusanana on käytetty karhu-sanaa, ja se esiintyy joko lehtijutun otsikossa, leipätekstissä tai molemmissa. Aineisto käsittää vain lehdissä olleet uutisjutut, eli esimerkiksi karhuaiheisia kolumneja ja mielipidekirjoituksia en käsittele. Jutut käsittelevät luonnossa elävää villiä karhua, eläintarhakarhut on rajattu aineiston ulkopuolelle. Aineistoon on kelpuutettu mukaan myös muutama jääkarhua käsittelevä juttu.

Kriteerit täyttäviä lehtijuttuja löytyi yhteensä 165. Helsingin Sanomissa artikkeleita oli yhteensä 40, Pohjalaisessa 19, Karjalaisessa 52 ja Lapin Kansassa 54 kappaletta. Helsingin Sanomien, Pohjalaisen ja Lapin Kansan lehtijutut löytyivät internetistä lehtien arkistoista. Helsingin Sanomien arkistoon tarvitsee tunnukset, mutta se oli vapaasti käytettävissä Oulun seudun ammattikorkean verkossa. Pohjalaisen arkisto löytyy lehden verkkosivuilta ja on kaikille avoin. Lapin Kansan arkisto löytyy Media-arkisto.com-palvelusta, jonne sain erikseen tunnukset kyseisen arkiston projektipäälliköltä Kari Hurtolalta. Karjalaisen arkisto ei ole internetissä, joten sain kopiot vuoden 2009 karhu-aiheisista lehtijutuista sähköpostitse.

En ole tarkemmin eritellyt, onko kyseessä paperilehden vai verkkolehden juttu, koska useimmat uutiset löytyivät ainoastaan jommasta kummasta välineestä. Tämän takia en myöskään halua tässä tutkimuksessa keskittyä verkossa ja paperilehdessä olleen uutisen eroihin. Kaikissa arkistoissa ei myöskään ollut helposti selvitettävissä, onko kyseessä verkkolehden vai paperilehden uutinen. Jos sama juttu löytyi sekä verkosta että paperilehdestä, vain toinen niistä on valittu mukaan aineistoon.

Tällaisessa tapauksessa olen valinnut merkkimääräisesti pidemmän jutun mukaan aineistoon, koska siinä on enemmän tutkittavaa.

4.2 Aineiston määrälliset ulottuvuudet, sisällön erittely sekä uutiskriteerit ja -kynnykset

Aineistoni oli suhteellisen laaja ja tarkoitukseni oli tarkastella sitä monesta suunnasta, joten sen takia käytin myös useampaa tutkimusmenetelmää. Suurta aineistoa oli helpompi tarkastella ja käsitellä, kun ensin tutkii sen määrällisiä ominaisuuksia, eli aineiston uutisten kokonaismääriä ja uutisten jakautumista eri sanomalehtien kesken. Mielenkiintoista oli myös tarkastella miten uutiset jakautuivat eri kuukausille.

Määrällinen sisällönanalyysi on käyttökelpoinen tapa luoda yleiskuva laajemmasta aineistosta. Sisällön erittelyn avulla voidaan esimerkiksi laskea aineiston sisältämiä aiheita, asenteita, mielipiteitä tai aineistossa esiintyviä toimijoita ja näiden välisiä suhteita. (Väliaverron 2003, 15–16.) Sisällön erittelyn avulla tutkin ja luokittelin aineiston aihepiirejä eli sitä, millaisia uutisotsikoita karhusta löytyi ja kuinka paljon. Lisäksi olin kiinnostunut siitä, miten uutiset jakautuivat koko uutisvuodelle ja eri kuukausille.

Ennen kuin uutisaiheita voi laskea ja luokitella, piti ne tietenkin myös määritellä. Uutisaiheita tarkastelin samassa yhteydessä kuin aineiston uutiskriteerejä ja uutiskynnystä. Aineiston uutiskriteereitä määrittelin lähinnä Galtungin ja Rugenin sekä Suholan, Turusen ja Varsin listaamien kriteereiden mukaan. Uutiskynnystä tarkastelin sekä kriteereiden pohjalta että uutisaiheiden kautta eli sen, millaiset karhuaiheet ja -aihepiirit sanomalehtien uutisiin ovat päätyneet.

Olen tarkoituksella valinnut aineiston neljästä eripuolilla Suomea toimivasta sanomalehdestä. Aineiston analysoinnissa halusin kiinnittää huomiota myös mahdollisiin sanomalehtien ja niiden edustamien Suomen eri alueiden välisiin eroihin karhu-uutisoinnissa. Tarkastelin sekä aihepiirien ja uutiskriteerien sekä -kynnyksen eroja, mutta kiinnitin jonkin verran huomiota myös uutisten sisällöllisiin eroihin. Tätä varten vertailin samasta tapahtumasta eri lehdissä kirjoitettuja uutisia.

4.3 Diskurssianalyysi aineiston sisällön tutkimusmenetelmänä

Aineiston määrällisten ominaisuuksien, uutiskriteerien ja -kynnyksen sekä uutisaiheiden lisäksi halusin syventyä myös uutisten sisältöön. Siihen valitsin tutkimusmenetelmäksi diskurssianalyysin. Sen avulla olen tarkastellut, millaisia diskursseja karhujutuista löytyi ja millaisia kielellisiä ulottuvuuksia jutuissa oli. Kielenkäytössä kiinnitin huomiota siihen, miten karhuja kuvaillaan tai määritellään tekstissä sekä siihen, mitä nimityksiä karhuille uutisista löytyi.

Diskurssianalyysin lähtöajatuksena on ilmiöiden moninaisuuden ja ainutkertaisuuden tunnustaminen. Tarkoituksena on katsella tutkittavaa ilmiötä mahdollisimman monelta kantilta ja problematisoida sen ulottuvuuksia, joita pidetään itsestään selvinä. (Valtonen 2003, 106.)

Diskurssin käsitteelle ei ole yksiselitteistä määrittelyä. Yleisesti diskurssilla voidaan tarkoittaa kaikkea puhuttua ja kirjoitettua kieltä sekä visuaalisia ja audiovisuaalisia merkitysten muotoja (Väliaverron 2003, 21). Kunelius (2003, 228) määrittelee diskurssit historiallisiksi kielenkäyttötavoiksi, jotka mieltävät maailman tietystä näkökulmasta käsin ja rajaavat osallistujien puheoikeuksia. Ne myös ohjaavat ihmisten toimintaa ja luovat sosiaalista todellisuutta määrittelemällä sitä, mikä on totta.

Kielitieteilijät käsittävät diskurssin lausetta suuremmiksi tekstikokonaisuuksiksi; yhteiskuntatieteilijät taas käyttävät käsitettä yhteiskunnallisesta käytännöstä puhuttaessa (Väliaverron 2003, 21). Jokinen, Juhila ja Suoninen (1993, 27) määrittelevät diskurssin ja sen rinnalla käytettävän repertuaarin käsitteet "verrattain eheiksi säännönmukaisten merkityssuhteiden systeemeiksi, jotka rakentuvat sosiaalisissa käytännöissä ja samalla rakentavat sosiaalista todellisuutta". Merkityssysteemin ja tulkintarepertuaarin lisäksi diskurssille rinnakkaisia tai osittain rinnakkaisia käsitteitä ovat myös tulkintapaketti ja kehys (Väliaverron 2003, 21).

Kielen käytön vaihtelevuus on yksi lähtökohta diskurssianalyysille. Vaihtelevuuden ajatellaan johtuvan siitä, että kielen avulla tehdään erilaisia asioita, tuotetaan erilaisia funktioita. Funktioilla tarkoitetaan kaikkia niitä seurauksia, sekä tarkoituksellisia että huomaamattomia, joita kielen käytöllä voi olla. Kielen käytön vaihtelevuutta tulkitaan suhteessa erilaisiin merkityssysteemeihin, diskursseihin sekä

koko ajan muuttuviin vuorovaikutustilanteisiin, jossa kielen käytön funktiot kulloinkin tuotetaan. (Suoninen 1993, 48–49.)

Diskurssianalyysi voi kohdistua myös diskurssien välisten ja sisäisten valtasuhteiden tutkimiseen. Ensimmäisessä on kyse diskurssien keskinäisten hierarkkisten suhteiden analysoimisesta. Diskurssien sisäisiä valtasuhteita tarkastellessa tutkimusaineistolta kysytään muun muassa, mistä diskurssissa saa puhua, kenellä on puhevalta, otetaanko kaikista positioista lausuttu puhe vakavasti, millaisia oikeuksia ja velvollisuuksia eri osanottajilla on ja miten heitä määritellään. (Jokinen & Juhila 1993, 76, 86.)

Diskurssianalyysi ei ole yhtenäinen tai vakiintunut tutkimusmenetelmä, vaan joukko kieltä, kielen käyttöä ja yhteiskuntaa koskevia teoreettisia oletuksia, jotka väljästi ohjaavat tietyn suuntaisiin kysymyksen asetteluihin ja menetelmällisiin ratkaisuihin (Valtonen 2003, 96).

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Karhujen uutisvuosi

Aineisto koostuu yhteensä 165:stä karhua käsittelevästä uutisjutusta. Näistä uutisista Helsingin Sanomissa oli yhteensä 40 (24,2 %), Pohjalaisessa 19 (11,5 %), Karjalaisessa 52 (31,5 %) ja Lapin Kansassa 54 kappaletta (32,7 %). Kaikista uutisista vain 11 oli ulkomailta, loput uutisista kirjoitettiin suomalaisista karhuista.

Vuonna 2009 Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen lausunnon mukaan Suomessa oli arviolta noin 1500–1600 aikuista karhua (RKTL 2010b, hakupäivä 15.2.2011). Eniten karhuja on Pohjois-Karjalan eli sanomalehti Karjalaisen alueella, vuonna 2009 lähes 600. Lapissa karhuja oli muutama sata, Uudellamaalla enimmillään 15 ja Pohjanmaalla 60–80. Nämä luvut eivät korreloi sanomalehtien karhu-uutisten määrään aivan täydellisesti. Helsingin Sanomat on valtakunnallinen sanomalehti, joten se kirjoitti myös muun Suomen karhuista Uudenmaan lisäksi. Pohjanmaalla karhuja on vähemmän, joten uutisiakin oli selvästi vähemmän. Karjalaisessa oli ymmärrettävästi paljon karhua koskevia uutisia, ja Lapin Kansaa karhut kiinnostivat ainakin poronhoitoalueiden ja petojen aiheuttamien tuhojen takia.

5.1.1 Heinäkuu on karhu-uutisten huippukuukausi

Se, miten karhu-uutiset eri lehdissä jakautuivat eri kuukausille, oli hieman yllättävää. Kuukausijakaumat on esitetty taulukossa 1. Karhun metsästyskausi oli 20.8.–31.10.2009, joten olettamuksena oli, että suurin osa karhu-uutisista osuisi tähän ajanjaksoon. Kuitenkin eniten karhu-uutisia, viidesosa kaikista uutisista, oli heinäkuulta, kun huomioidaan kaikki neljä sanomalehteä. Elokuussa ja toukuu-kuussa olivat seuraaviksi tuottavimpia karhu-uutiskuukausia. Tammikuun ajalta ei löytynyt yhtään uutista ja helmi-, syys- ja marraskuulta uutisia oli kaikissa lehdissä vain 4–6.

Heinäkuu oli myös Helsingin Sanomissa ja Karjalaisessa eniten karhu-uutisia tuottanut kuukausi. Lapin Kansassa määrällisesti eniten, yhteensä 17 karhu-uutista, löytyi toukokuulta. Pohjalaisessa uutii-

sia oli tasaisen vähän koko vuonna, mutta joulukuussa uutisia olikin yllättäen kuusi kappaletta. Syy tähän oli joulukuussa Ähtärissä tapahtuneessa ketunmetsästäjän ja talviunilta heränneen karhun kohtaamisessa, jota käsiteltiin Pohjalaisessa viiden uutisen verran.

TAULUKKO 1. Karhu-uutisten kappalemäärät ja jakautuminen eri kuukausille sanomalehdissä vuonna 2009.

Suurimmat arvot on lihavoitu.

	Helsingin Sanomat	Pohjalainen	Karjalainen	Lapin Kansa	YHTEENSÄ	
Tammikuu	0	0	0	0	0	0 %
Helmikuu	1	0	1	2	4	2 %
Maaliskuu	2	1	2	2	7	4 %
Huhtikuu	3	3	4	4	14	8 %
Toukokuu	2	3	3	17	25	15 %
Kesäkuu	8	1	2	3	14	8 %
Heinäkuu	13	2	13	6	34	21 %
Elokuu	6	2	12	8	28	17 %
Syyskuu	1	0	4	1	6	4 %
Lokakuu	1	1	1	5	8	5 %
Marraskuu	1	0	2	3	6	4 %
Joulukuu	2	6	8	3	19	12 %
YHTEENSÄ	40	19	52	54	165	100 %

Miksi karhu sitten oli heinäkuussa lehtien lemmikki? Se selvisi tarkastelemalla uutisaiheita. Jaottelin karhu-uutiset kolmeen pääkategoriaan: karhu ja ihminen, karhukannat ja metsästys sekä karhu luonnossa. Ensimmäiseen kategoriaan kuuluvat uutiset karhuhavainnoista, karhun ja ihmisen kohtaamisista sekä karhun ihmiselle tai ihmisen omaisuudelle aiheuttamista vahingoista. Toisessa kategoriasa ovat metsästystä, metsästysrikoksia sekä karhukantoja käsittelevät uutiset ja kolmannessa ne uutiset, joissa käsitellään karhua osana luontoa.

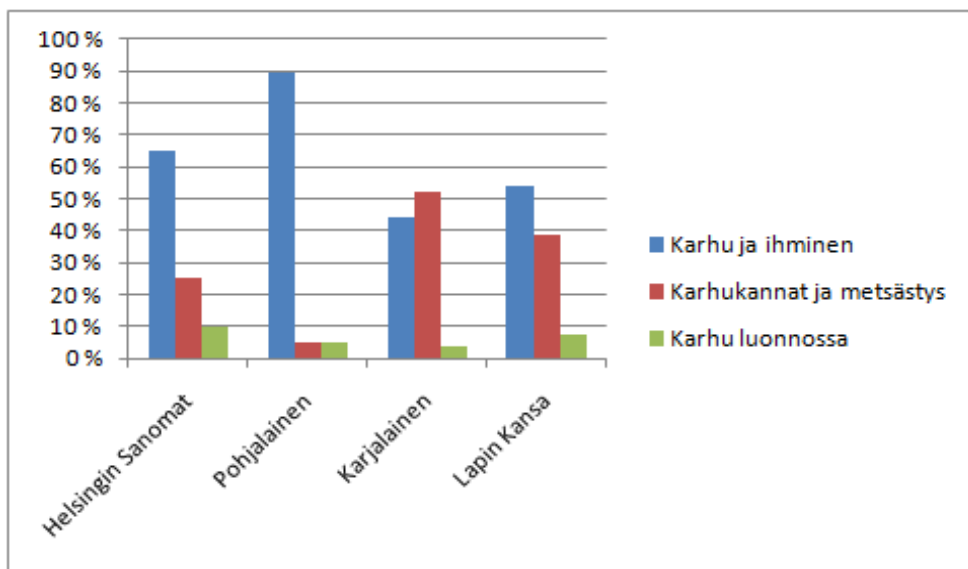
Kaikista uutisista 95 eli lähes kaksi kolmasosaa (58 %) kuuluu kategoriaan karhu ja ihminen. Karhukannat ja metsästys -kategorian uutisia löytyi 59 eli 36 % ja karhu luonnossa -kategorian uutisia ainoastaan 11 kappaletta eli 7 %. Kun katsotaan heinäkuun kaikkia uutisia, niin selvästi suurin osa niistä, 28 uutista, kuuluu myös karhu ja ihminen -kategoriaan. Loput kuusi uutista kirjoitettiin karhukannoista ja metsästyksestä (katso liite 1).

Toiseksi runsain karhu-uutiskuukausi elokuu taas koostuu pääasiassa metsästysuutisista, niitä on kaikista uutisista 22. Muut elokuun kuusi uutista ovat karhu ja ihminen -kategoriassa. Myös touko- ja joulukuussa lehdissä oli paljon karhu-uutisia, ja myös näistä uutisista selvä enemmistö kuului runsaslukuisimpaan kategoriaan. Toukokuussa kuitenkin kirjoitettiin myös viisi karhu luonnossa -kategorian uutisista eli lähes puolet kaikista aihepiirin uutisista.

5.1.2 Aihepiireissä eroja sanomalehtien kesken

Lehdissä oli eroja aihepiirien jakautumisen suhteen (katso kuvio 1). Helsingin Sanomissa, Pohjalaisessa ja Lapin Kansassa suurin osa uutisista kuului karhu ja ihminen -kategoriaan. Karjalaisessa taas karhukannat ja metsästys oli runsaslukuisin kategoria, siihen kuului 52 % kaikista uutisista. Kuitenkin karhusta ja ihmisestä kertoi 44 % Karjalaisen uutisista. Myös Lapin Kansassa molempien kategorioiden uutisia oli paljon, karhu ja ihminen -kategoriassa 54 % ja karhukannat ja metsästys -kategoriassa 39 %. Helsingin Sanomissa vastaavat luvut olivat 65 % ja 25 %.

KUVIO 1. Aihepiirien osuudet kaikista uutisista sanomalehdittäin.

Pohjalainen erottui selvästi muista. 19 uutisesta 17 kirjoitettiin karhusta ja ihmisestä. Metsästys ja karhun osana luontoa kiinnostivat Pohjalaisessa vain yhden uutisen verran kumpikin. Metsästysuutinenkin oli ulkomailta ja se käsitteli Ruotsin ongelmallisia karhunkaatoja. Joulukuussa kerrottiin karhun

talviunista sen jälkeen, kun viisi muuta karhu-uutista oli ensin kirjoitettu talviunilta herätetyn karhun ja metsästäjän kohtaamisesta seuraamuksineen.

Heinäkuun karhuhavainnoista, kohtaamisista ja karhun aiheuttamista vahingoista eniten uutisia, yhteensä 12, oli Helsingin Sanomissa. Ainoastaan yksi uutisista oli Uudenmaan alueelta, muut lähinnä Karjalaisen tai Lapin Kansan levikkialueelta. Seuraavaksi eniten, yhdeksän kappaletta löytyi Karjalaisesta. Se ei ole yllättävää, että puolet elokuun metsästysaiheisista uutisista on Karjalaisen sivuilla, koska siellä aiheesta kirjoitettiin muutenkin eniten.

Lapin Kansan karhu-uutisten huippukuukausi eli toukokuu sisältää 11 karhu ja ihminen -kategorian uutista, mutta myös kaikki toukokuun karhukantoihin ja metsästyksen, liittyvät uutiset (4) olivat Lapin Kansan sivuilla. Kaksi uutisista koskee kantojen kokoa ja kannan määrittelyä, yksi käsittelee kiinnostuksen lisääntymistä metsästyksen ja yksi Lapissa tapahtuvia suurpetojen salametsästyksiä.

5.2 Karhun uutiskynnys

Tutkimusaineiston neljässä sanomalehdessä karhu ylitti uutiskynnyksen vuoden aikana yhteensä 165 kertaa, mikä tuntuu aika suurelta määrältä. Lapin Kansassa ja Karjalaisessa uutiskynnys ylittyi keskimäärin kerran viikossa, Helsingin Sanomissa hieman harvemmin ja Pohjalaisessa keskimäärin kerran tai kaksi kuukaudessa.

Tarkastelin aineiston uutisten uutiskynnystä lähinnä sen perusteella millaiset aiheet lehdissä on uutisoitu ja missä määrin (katso liite 2). Uutiskriteereitä pohdin myös samoin perustein.

5.2.1 Karhu ihmisen näköpiirissä

Suurin osa, 58 % kaikista uutisista, kuului kategoriaan karhu ja ihminen. Uutiskriteereitä ja uutiskynnystä on helpompi tarkastella, kun jaotellaan uutiset hieman tarkemmin tämän kategorian sisällä. Uutiset käsittelevät pääasiassa kolmea aihepiiriä: karhuhavaintoja tai karhun jälkihavaintoja joko luonnossa tai asuinalueella, karhun ja ihmisen kohtaamisia luonnossa tai asuinalueella tai karhun aiheuttamia omaisuus- tai lemmikkivahinkoja.

Kaikista karhu ja ihminen -kategorian uutisista 34 % (33 uutista) kertoi, että karhuja tai karhunjälkiä oli havaittu. Vuonna 2009 Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen petoyhdyshenkilöt ilmoittivat yhteensä 8020 karhuhavainnosta (RKTL 2011, hakupäivä 15.2.2011), joten sinänsä ei ole yllättävää, että havainnot näkyvät myös uutisissa. Yhteensä 26 uutista kertoi havainnoista asuinalueella tai lähellä asutusta. Tästä voidaan päätellä, että karhu ylittää uutiskynnyksen melkein varmasti, jos se satuu ihmisen näköpiiriin.

Karhun ja ihmisen kohtaaminen ylittää uutiskynnyksen lähes poikkeuksetta. Kohtaamisista kirjoitettiin 42 uutisessa (44 %). Tapauksia tosin oli vähemmän, sillä jotkin tapaukset nousivat uutisiksi kaikissa lehdissä ja muutamaa tapausta puitiin useamman uutisen verran. Uutiset kertoivat muun muassa pihilla vierailleista karhuista, lenkkeilijöiden ja ulkoilijoiden karhukohtaamisista, auton ja karhun yhteentörmäyksestä ja talviunilta heränneiden karhujen kohtaamisista. Monet karhun ja ihmisen kohtaamisista olivat tosiasiallisesti sellaisia, että ihminen oli havainnut karhun jostain kauempaa.

Karhun aiheuttama vaaratilanne ylittää uutiskynnyksen varmasti. Uutisten perusteella sellaisia tapauksia, joissa karhu oli joko uhannut tai vahingoittanut ihmistä, oli yhteensä kuusi. Uutisia näistä tapauksista oli kuitenkin 23 eli melkein neljä kertaa enemmän. Heinäkuussa poikasten kanssa liikkeellä ollut emokarhu puri lenkkeilijää Lappeenrannassa. Tapauksesta löytyi yhteensä kahdeksan uutista, jokaisesta lehdestä vähintään yksi. Yhtä monta uutista kirjoitettiin myös joulukuussa Ähtärissä talviunilta heränneestä karhusta, jonka kettumetsällä ollut mies kohtasi ja ampui. Kaksi muutakin tapausta uutisoitiin kahdessa tai kolmessa lehdissä, mutta ainoastaan yhden uutisen verran.

Myös karhun ihmisten omaisuudelle ja eläimille aiheuttamat vahingot päätyivät uutisaiheiksi yhteensä kymmenen kertaa (11 % karhu ja ihminen -kategorian uutisista). Lapin Kansassa aihe kiinnosti eniten, kuuden uutisen verran. Pohjalaisessa vahingoista ei uutisoitu ollenkaan. Uutiset kertoivat karhujen tonkineen roskiksia ja levitelleen roskia, hajottaneen mehiläistarhan pesiä, raadelleen koiraa ja hevosta, aiheuttaneen isoja porovahinkoja sekä syöneen kalankasvatukseen tarkoitettuja kalanruokia. Yhdessä uutisessa karhu oli saatu kiinni itse teosta, muuten vahinkoja tehneitä karhuja ei ollut nähty lainkaan.

5.2.2 Metsästäjät karhun kintereillä

Karhukannat ja metsästys -kategorian uutisia oli lehdissä yhteensä 59 eli 36 % koko aineistosta. Suurin osa näistä uutisista liittyi jollain tavalla metsästykseseen. Puhtaasti karhukantoja koskevia uutisia oli vain kuusi kappaletta, loput liittyivät tavalla tai toisella metsästykseseen.

Suurin osa, 39 % tämän kategorian uutisista, oli metsästyskauden aikaisia uutisia. Uutiset kertoivat pääasiassa metsästyskauden kulusta ja raportoivat kaatomääristä. Metsästysuutisissa uutiskynnyksen ylittymiseen vaikutti selvästi paikallisuus. Suurin osa karhunkaatoluvista koski Itä- ja Pohjois-Suomea, joten suurin osa metsästysuutisista oli Karjalaisessa ja Lapin Kansassa. Molemmat lehdet uutisoivat kauden alkamisen ja päättymisen sekä raportoivat usean uutisen verran kauden kulusta ja kaatomääristä. Karjalaisessa informoitiin tulevasta metsästyskaudesta ensimmäisen kerran jo kesäkuussa.

Helsingin Sanomissa metsästyskausi ylitti uutiskynnyksen kolme kertaa. Lehdessä kerrottiin kauden alkamisesta, seurattiin Saimaan rosiskarhun kaatoa reportaasin muodossa sekä uutisoitiin loka-kuussa poronhoitoalueen metsästyskauden päättymisestä. Länsi-Suomessa karhunkaatolupia oli koko kaudelle vain kolme ja nekin häirikkö- tai vahinkokarhuja varten, joten karhunmetsästys ei Pohjalaisessa kiinnostanut. Pohjalaisen ainoa metsästystä koskeva juttu käsitteli Ruotsin ongelmallisia emokarhujen kaatoja.

25 % uutisista käsitteli erilaisia metsästysrikoksia tai rikosepäilyjä, kuten luvattomia haaskoja, salakaatoja tai ohjeiden vastaisesti kaadettuja karhuja. Myös tämäntyyppiset uutiset löytyivät pääasiassa Karjalaisesta ja Lapin Kansasta eli niistä lehdistä, joissa myös metsästyksestä uutisoitiin eniten. Karjalainen oli ainoa lehti, jossa puitiin myös neljän uutisen verran väärin kaadettujen karhujen lihojen kohtaloita sekä karhun lihojen myyntiä ja saantia muutenkin.

Uutisista 17 % (10) käsitteli metsästyslupia tai metsästykseseen liittyviä lakimuutoksia. Puolet näistä uutisista löytyi Lapin Kansasta. Uutiset koskivat metsästäjien vaatimuksia saada lisää metsästyslupia, metsästyslain tiukentamista salakaatojen takia sekä kauden metsästyslupien määriä ja luvansaantia.

Karhukannat ja kantojen arviointi kiinnostivat Karjalaisessa ja Lapin Kansassa, vain yksi juttu aiheesta oli Helsingin Sanomien sivuilla. Sekin koski Slovenian karhukantoja. Karjalaisessa jutut osuivat metsästyskauden tienoille, Lapin Kansassa toukokuulle. Karhukannan koko on metsästyslupamäärin pohjana, joten luultavasti sen takia uutiskynnys ylittyi karhunmetsästyksestä kiinnostuneissa sanomalehdissä.

5.2.3 Karhu luontokappaleena

Karhu luonnossa -kategorian uutisia oli aineistossa yhteensä vain 11 eli 7 %. Helsingin Sanomissa ja Lapin Kansassa oli molemmissa neljä uutista, Karjalaisessa kaksi ja Pohjalaisessa vain yksi aihepiirin uutinen. Tästäkin voi jo päätellä, ettei karhu pelkkänä luontokappaleena ylitä uutiskynnystä kovin herkästi.

Uutiset kertovat karhun ruokailutavoista, karhutappelusta, riiaustavoista ja talvitavoista. Muutama uutinen käsittelee myös karhujen määriä luonnossa ja yksi ulkomainen uutinen ilmastonmuutoksen vaikutusta jääkarhuihin.

Tämän kategorian uutiskynnys näyttää olevan riippuvainen myös vuodenajasta. Uutisista kymmenen sijoittuu maaliskesäkuulle, joista viisi toukokuulle. Ainoastaan yksi uutinen kirjoitettiin joulukuussa. Keväällä uutiset sijoituivat karhun talviunilta heräämisen jälkeiseen aikaan. Karhuja alkaa näkyä luonnossa, joten lehdissäkin kerrotaan niiden luontaisista tavoista kevät aikaan. Joulukuinen Pohjalaisen uutinen talviunitavoista oli oikeastaan jatkoa uutisille Ähtärissä tapahtuneesta metsästäjän ja talviunilta heränneen karhun kohtaamisesta.

5.2.4 Uutiskriteerit riippuvat aihepiiristä

Uutiskynnyksen ylittämistä tarkasteltiin aihepiirien ja aiheiden mukaan. Uutiskynnys siis ylittyy herkimmin, kun ihminen kohtaa karhun tai karhu eksyy asuinalueelle. Millaisilla uutiskriteereillä uutiset sitten sanomalehtiin valitaan?

Suurinta osaa karhu ja ihminen -kategorian uutisia tuntui yhdistävän se, että karhua pidettiin ihmiselle vaarallisena tai haitallisena. Uutisten yhtenä kriteerinä on siis tapahtumien negatiivisuus. Mitä dramaattisemmasta tai voimakkaammasta tapauksesta on kyse, sitä isompi ja laajempi on myös uutinen. Dramaattinen tapahtuma uutisoitiin myös useammassa lehdessä ja esimerkiksi tapausta, jossa karhu puri lenkkeilijää, seurattiin lehdissä useamman uutisen verran. Uutisten perusteella voi todeta ettei ole kovin yleistä, että karhu uhkaa tai vahingoittaa ihmistä. Tapausten harvinaisuus on voimakkuuden ja negatiivisuuden lisäksi yksi tärkeä kriteeri.

Ihmisen ja karhun kohtaaminen ylitti monissa lehdissä uutiskynnyksen, vaikka tapahtuma ei ollutkaan paikallinen. Kun puhutaan karhuhavaintojen uutisoinnista, paikallisuus on tärkeä kriteeri. Varsinkin Pohjalainen ja Karjalainen uutisoivat lähinnä levikkialueensa karhuhavaintoja. Lapin Kansa raportoi pohjoisen karhuhavaintojen lisäksi myös Kainuussa ja Itä-Suomessa havaituista karhuista. Helsingin Sanomat uutisoi myös eri puolilla Suomea tapahtuvia karhujen liikkeitä, mutta se kuuluu valtakunnallisen sanomalehden luonteeseen.

Metsästyskausi on samaan aikaan joka vuosi eli Galtungin ja Rugenin listalta löytyvät toistuvuus sekä odotettavuus ovat varmasti metsästysuutisoinnin kriteereitä. Suurin osa uutisista myös ajoittuu metsästyskauden ajalle eli uutiset ovat ajankohtaisia juuri silloin. Metsästysuutisten määrään vaikuttaa myös paikallisuus: mitä lähempänä lehden levikkialuetta karhunmetsästystä tapahtuu, sitä enemmän aiheesta myös uutisoidaan. Metsästysrikoksia käsittelevissä uutisissa negatiivisuuskin nousee kriteeriksi.

Karhu luonnossa -kategorian uutiset olivat pääasiassa yleisellä tasolla kirjoitettuja juttuja. Varsinkin karhun tavoista kertovat uutiset olivat ajankohtaisia juuri siihen vuodenaikaan. Tämänäyttymiset uutiset myös toistuvat sanomalehdissä vuosittain. Ajankohtaisuuden ja toistuvuuden lisäksi kriteerinä on luultavasti myös lehden päivän valikoima eli hiljaisempi uutispäivä.

5.3 Aineistosta löytyneet diskurssit

Aineisto on suhteellisen suuri ja uutisia paljon, mutta samat teemat ja diskurssit toistuivat. Aineistossa olevat diskurssit voidaan jakaa kolmeen päätyyppiin: karhua negatiivisesti, neutraalisti ja positiivi-

sesti käsittelevät diskurssit. Esimerkkien yhteydessä mainitut uutisotsikot ovat liitteessä 3, jossa on listattu kaikki aineiston uutiset, niiden aihekategoriat ja uutisesta löytyneet diskurssit.

5.3.1 Negatiiviset diskurssit

Suurin osa uutisista käsitteli karhua negatiiviseen sävyyn. Negatiivisia diskursseja löytyi 101 uutisesta (liite 4). *Vaarallinen peto* -diskurssi löytyi sellaisista uutisista, joissa karhu on uhannut tai vahingoittanut ihmistä, tappanut kotieläimiä tai liikkunut ihmisten asuinalueiden läheisyydessä.

Karhun vaarallisuuteen viitattiin monella tapaa. Karhun havainneet ulkoilijat haettiin "turvaan", asutusten lähelle tulleet karhut "häädettiin", "pamautettiin pakosalle" ja joskus myös "ammuttiin". Uutiset sisälsivät myös ohjeita karhun kohtaamisen varalle tai poliisin kehotuksia ja varoituksia, kuten "alueella ei ole mitään syytä paniikkiin juuri nyt" (Karhu liikkui Rovaniemen Rautiosaaressa, Lapin Kansa 14.5.2009) ja "poliisi pitää herätettyä ja haavoitettua karhua erittäin vaarallisena" (Ähtärissä liikkuu haavoittunut karhu, Karjalainen 28.12.2009).

Jutuille oli tyypillistä, että karhusta käytettiin nimitystä peto. Jos karhu "uhkasi" tai "hyökkäsi kohti" ihmistä, se myös etsittiin ja tapettiin. Tappamisia ei uutisissa kyseenalaistettu varsinkaan, jos karhun kohdannut ihminen "pelastui" ampumalla karhun itsepuolustukseksi. Jutuissa mainittiin myös mahdolliset ihmiselle kohtaamisesta aiheutuneet vammat tai vammoilta säilyminen.

Varsinkin muita eläimiä tappaneelle karhulle annettiin myös julmia piirteitä. Tappamisen sijasta käytettiin kuvaavampaa ilmaisua, kuten "Karhu raateli koiran Mäntässä" (Lapin Kansa 22.11.2009). Petoeläinten aiheuttamista porovahingoista kerrottaessa poroja kutsuttiin petojen teuraiksi (25000 teurasta pedoille kolmessa vuodessa, Lapin Kansa 10.6.2009).

Häiriötekijä-diskurssissa karhua pidettiin ihmisille haitallisena tunkeilijana, häirikkönä, riitapukarina tai vahingonaiheuttajana, joka tuottaa poliisille töitä. Tämä diskurssi oli kaikista yleisin (60 uutista) ja sitä löytyikin monenlaisista uutisista. Tyypillistä oli, että tiedonlähteenä on poliisi ja haastateltavatkin ovat usein poliisin edustajia.

Asuinalueilla ja ihmisten lähistöllä liikuskelevat karhut ovat väärässä paikassa ja niistä halutaan eroon: "Taajamakarhu saa pikapassin metsään tai taivaaseen" (Lapin Kansa 17.5.2009). "Peloton" tai "epätavallisen kesy" karhu taajamassa aiheuttaa pelkoa, mutta myös häiriötä. Eräs karhu "oli aiheuttanut ihmisille häiriötä viikon ajan" (Pihoilla liikkunut häirikkökarhu ammuttiin Karstulassa, HS 25.4.2009). Toinen taas "ei poistu edes hätyyttäessä vaan vetelee kaikessa rauhassa koiran ruokakupista syötävät suihinsa" (Ei poistu edes hätyyttäessä, Lapin Kansa 18.5.2009) ja yhden pihoilla vierailleen karhun "liikkeitä seurataan" (Kätkävaaran karhua seurataan, Lapin Kansa 24.7.2009). Osa tunkeilevista karhuista onkin poliisille entuudestaan tuttuja, mutta joukkoon mahtuu myös muutama "poliisille uusi tuttavuus" (Karhu jälleen liikkeellä, Karjalainen 10.7.2009).

"Roskiksia dyykkaavat" karhut olivat tyypillisiä vahingonaiheuttajia. Yksi karhu "väänsi roskiksen kannen auki" ja toinen taas "levitteli roskia". Kotieläimiä tappaneet tai raadelleet karhut kuuluivat myös vahingonaiheuttajiin, samoin laiturin rikkonut tai mehiläistarhalla pesät tuhonnut "röyhkeäksi käynyt" karhu. Tällaisissa jutuissa oli usein haastateltu myös tapauksen tai tuhojen silminnäkijää.

Uutisissa karhu työllisti poliisia rikollisten tavoin. Poliisi "tutkii asiaa", "seuraa tilannetta" tai "kävi tarkistamassa" tilanteen, "pyytää ilmoituksia havainnoista", "saartoi karhun" ja "antoi asiasta hätätiedotteen". Karhu aiheuttaa poliisille myös selvitystyötä. Karjalaisen mukaan (21.5.2009) poliisi "joutui selvittelemään" karhutappelun jälkiä. Myös metsästäjän ja karhun kohtaaminen (Lapin Kansa 29.12.2009) sekä city-karhujen nukuttaminen ampumisen sijaan (HS 10.7.2009) olivat poliisin selvitettävänä.

Diskurssi esiintyi myös muutamassa metsästysuutisessa. Helsingin Sanomissa uutinen "Metsästäjät vaativat kaatolupia" (10.7.2009) kertoo, että lisälupia halutaan nimenomaan häirikkökarhujen varalle. Sallassa lampaita verottaneesta karhusta päästiin eroon, kun se "tuli vastatusten Aatsingin kanssa" eli nimeltä mainittu metsästäjä ampui lampaantappajan (Viisi karhua kaadettu Itä-Lapissa, Lapin Kansa 26.8.2009). Tämänkaltaisissa uutisissa tapetun häirikkö- tai vahinkokarhun kohtaloa pidettiin selvästi oikeutettuna.

5.3.2 Neutraalit diskurssit

Neutraaleissa diskursseissa karhulla ei ollut negatiivista tai positiivista latausta. Tämän tyyppisiä diskursseja löytyi yllättävän paljon, yhteensä 67 uutisesta.

Riistaeläin-diskurssi puhui karhusta yhtenä riistaeläimenä muiden joukossa. Tämä diskurssi esiintyi lähinnä metsästyslupia ja metsästyskauden kaatomääriä käsittelevistä uutisista. Karhusta puhuttiin vain karhuna eikä esimerkiksi petona tai otsona. Tässä diskurssissa numerot ovat oikeastaan karhua tärkeämpiä: "Karhuja saa kaataa 139, susia 32" (HS 1.8.2009), "Kaikki 59 karhua kaadettu Pohjois-Karjalassa" (Karjalainen 26.9.2009).

Luontokappale-diskurssissa karhusta puhuttiin luontoon kuuluvana eläimenä. Uutiset käsittelivät karhukantoja tai karhun tapoja. Esimerkiksi talviunilta heränneiden karhujen liikkeistä kertovassa uutisessa (Karhut heräsivät, Karjalainen 4.4.2009) pitäydytään havaintojen raportoinnissa ja karhun tapojen kuvaamisessa ilman varoituksia tai ohjeita karhujen kohtaamisen varalle. Helsingin Sanomien uutinen (4.4.2009) taas kertoi, että karhut ja ahmat ovat tavallisimpia vierailijoita kuvauskojujen haaskapaikoilla eli karhu on yksi petoeläimistä muiden joukossa.

Rikoksen uhri-diskurssia löytyi metsästysrikosuutisista. Sinänsä diskurssi ei vaikuta neutraalilta, koska karhu on yleensä tapettu väärin keinoin. Kuitenkaan uutiset eivät säälineet karhua. Enemminkin painotettiin sitä, että rikoksentekijä on tappanut karhun joko väärään aikaan, väärässä paikassa tai väärällä tavalla. Karhun kohtaloa ei sen kummemmin käsitelty. Kiinnostavampaa oli karhun lihojen kohtalo. Karjalainen kertoi, että "Metsästäjäliitto paheksuu karhun haaskausta" (19.12.2009), kun itsepuolustukseksi ammutun karhun lihat joutuivat kaatopaikalle.

5.3.3 Positiiviset diskurssit

Positiivisissa diskursseissa karhu oli sympaattinen, arvokas tai kunnioitettava eläin ja herättää positiivisia tunteita. Positiivisia diskursseja löytyi vähiten, vain 16 uutisesta, ja näitä diskursseja oli kaikista hankalin määritellä.

Sympaattinen uhri -diskurssissa karhu oli joutunut onnettomuuden tai tapaturman uhriksi. Yleensä kyse olikin aikuisen karhun sijaan karhunpennuista: "Karhunpentu jäi junan alle" (Karjalainen 23.8.2009), "karhunpentu harhaili emostaan eksyneenä" (Karhunpentu harhaili pihaan, emo karjui, Karjalainen 26.5.2009) tai "Tohmajärven orpo karhunpentu pelastettiin Ranualle" (Karjalainen 15.5.2009). Lenkkeilijää pureen karhuemon tappamista pidettiin oikeutettuna, mutta pentujen tappamista sääliteltiin: "Lappeenrannan karhunpennuilla kävi huono tuuri" (Lapin Kansa 5.7.2009). Karhun ja auton törmäyksestä kerrottaessa myös aikuinen karhu sai sympatiaa osakseen, kun "satakiloisen nallen arvioitiin olevan kunnossa" (Karhu ja auto törmäsivät, HS 22.7.2009).

Arvokasta riistaa -diskurssissa karhua pidettiin arvokkaana ja haluttuna riistaeläimenä. "Karhu on suomalaisista riistaeläimistä kalleinta herkkua", kehuu Karjalaisen haastattelema lihanjalostaja (Karhunlihaa myynnissä aiempaa enemmän, Karjalainen 30.8.2009). Arvokkaiden lihojen haaskausta paheksuttiin. Diskurssi esiintyi myös metsästyskurseista kertovista uutisista, joissa kerrottiin karhunkaaton kiinnostuksen lisääntymisestä ja haastateltiin innokkaita metsästäjiä.

Lempeä nallekarhu -diskurssissa karhu miellettiin lähes satuolennon kaltaiseksi lempeäksi suureksi eläimeksi, jonka tekoset lähinnä hymyilyttävät. Karhuista käytettiin hellittelynimiä ja muutenkin kieli oli tarinamaista. Helsingin Sanomat kertoi "makeankipeästä mesikämmenestä" (30.6.2009), joka löytyi Kaliforniassa keittiöstä syömästä suklaata. Muonion karhujen tavoista kertovassa uutisessa kuvailtiin, kuinka "kontio köllötteli talven jossain kuusikossa" ja että uroskarhulle "sussu löytyy sujuvammin Ruotsista" (Konttioiden poikkinainti, Lapin Kansa 17.5.2009).

Metsän kuningas -diskurssissa karhu nostettiin jalustalle. Karhu on kunnioitettu eläin, suurpedoista uljain. "Kuningaskunnassa metsänkin kuninkaita on tiheämmässä", kerrottiin Ruotsin karhuista puhuttaessa (Konttioiden poikkinainti, Lapin Kansa 17.5.2009). Yksi ohjeistus karhun kohtaamisen varalle päättyi kaneettiin "älä pelkää mutta kunnioita karhua" (Karhunkaato kiinnostaa yhä useampia, Lapin Kansa 17.5.2009).

Diskurssi löytyi myös metsästysuutisista. Puhuttiin "kuninkuuslajista" ja kerrotaan metsästäjien kaa- tamista "karhujäteistä". Autotiellä havaitusta, jälkien perusteella suuresta karhusta puhuttiin "kelpo kontiona". Eräs metsästäjä kuvailee, kuinka ammuksen osuminen karhuun on "sykähdyttävä hetki".

Myös kaadetun karhun suuri koko haluttiin kertoa: "suurin metsästyskaudella kaadettu karhu painoi 260 kiloa" (Kaikki 59 karhua kaadettu Pohjois-Karjalassa, Karjalainen 26.9.2009).

5.4 Sama uutinen eri lehdissä

Sanomalehdissä on eroja karhu-uutisten määrän ja uutisten ajallisen jakautumisen, aihepiirien ja uutiskynnyksen suhteen. Tämän lisäksi halusin vielä tarkastella sisällöllisiä eroja.

5.4.1 Käsiteltävän uutisen haarukointi

Vuoden 2009 ajalta löytyi kolme tapausta, jotka uutisoitiin kaikissa sanomalehdissä. Maaliskuussa Nuuksiosta poimittiin helikopterilla karhua pelästyneistä ulkoilijat, heinäkuussa Lappeenrannassa karhu puri lenkkeilijää ja joulukuussa Ähtäriässä talviunilta herännyt karhu hyökkäsi ketunmetsästäjää kohti. Valitsin näistä tapauksista tutkittavaksi Lappeenrannan karhun ja ihmisen kohtaamisen, koska se oli vuoden ainoa tapaus, jossa karhu oli todella vahingoittanut ihmistä.

Helsingin Sanomissa tapausta käsiteltiin kolmen uutisen verran. Ensimmäinen uutinen kertoo erittäin lyhyesti, että karhu puri lenkkeilijää, toinen raportoi karhun ampumisesta ja kolmannessa puidaan pentujen kohtaloa. Karjalainen ja Lapin Kansa kirjoittivat tapauksesta kaksi uutista, karhun ampumisesta ja pentujen kohtalosta. Pohjalaisessa tapaus kuitattiin yhdellä uutisella.

Koska kaikilla lehdillä oli tapauksesta vain yksi yhteinen uutinen, valitsin sen lähemmän tutkimuksen kohteeksi. 4.7.2009 päivätty uutinen kertoi lenkkeilijää purreesta karhusta ja sen tappamisesta.

5.4.2 Sama uutinen, eri painopisteet

Vaikka kaikki uutisoivat samasta asiasta, oli jo uutisten otsikoissa hieman eri sävy. Pohjalaisen otsikko oli yksinkertainen: "Lenkkeilijää purrut karhu ammuttiin". Lapin Kansa tarkensi otsikossaan karhua hieman enemmän: "Lenkkeilijää purrut emokarhu ja kaksi pentua ammuttu".

Helsingin Sanomien otsikko paikallisti tapahtuman ja tekee karhusta hyökkäävämmän: "Lenkkeilijän kimppuun käynyt karhu ammuttiin Lappeenrannassa". Alaotsikossa poliisi selittelee pentujen tappamista: "Pennutkin tapettiin, koska nekin voivat olla vaarallisia". Karjalainen suhtautui karhuun hieman suopeammin. Otsikossa käytettiin ampumisen sijasta sanaa kaadettiin. Alaotsikko puolusteli karhua ja tiivistä olennaisen: "Kahta pentuaan suojellut eläin käynnisti mittavan etsintäoperaation, uhrilla ei hengenvaaraa."

Kaikissa uutisissa mainittiin uhrin olleen keski-ikäinen naislenkkeilijä, joka sai vammoja päähänsä ja olkapäähän, mutta jolla ei ole välitöntä hengenvaaraa. Kaikissa uutisissa käytiin jollain tavalla läpi tapahtumien kulku hätäkeskuksen viestistä karhujen ampumiseen. Operaation suuruus – etsintään osallistui poliisipartioita, metsästäjiä ja Rajavartiolaitos - kävi ilmi kaikkien lehtien uutisesta.

Pohjalainen uutisoi eri puolella Suomea tapahtuneen suhteellisen lyhyesti ilman tarkkoja kuvauksia tapahtumista ja tapahtumapaikoista. Muut lehdet tarkensivat, millä Lappeenrannan alueella kohtaus tapahtui, ja kertoivat myös karhujen ampumapaikan tarkan sijainnin: pelto lähellä Taalikkalan koulua, hieman yli kilometrin päässä lenkkeilijän ja karhujen kohtauspaikasta. Helsingin Sanomissa mainittiin myös Venäjän rajan läheisyys.

Helsingin Sanomat oli myös ainoa lehti, joka oli alueen asukailta kyselemällä saanut tarkemman kuvan tapahtuneesta: "karhu hyökkäsi lenkkeilijän kimppuun lenkkietä reunustaneesta pensaikosta". Lapin Kansa kertoi jatkosta rikosuutisoinnin tapaan: "karhu pakeni paikalta silminnäkijän mukaan Lappeenrannan keskustan suuntaan".

Haastateltavissakin oli eroja. Pohjalaisessa ja Karjalaisessa haastateltavia ei mainittu eikä ketään siteerattu. Helsingin Sanomat mainitsi saaneensa tapauksesta tietoa alueen asukailta. Operaation yleisjohtajaa, komisariota, on haastateltu ja siteerattu pentujen kohtalon osalta. Myös karhun hyökkäyksen kohteeksi joutuneen naisen naapuria on uutisessa siteerattu: "– Tällä seudulla on yksinkertaisesti liikaa karhuja". Lapin Kansa siteeraa Kymen riistanhoitopiirin riistapäällikköä, joka kertoo, että "karhukohtaamisista tulee havaintoja päivittäin, mutta onneksi harvoin tällaisia".

Lapin Kansa ja Karjalainen kirjoittivat myös aikaisemmista asuinalueilla tehdyistä karhuhavainnoista. Molemmissa mainittiin saman vuoden huhtikuussa Punkaharjulla havaittu karhu. Karjalainen jatkoi vielä pidemmälle taustoituksessa. Uutisessa havainnollistettiin Itä-Suomen ja Pohjanmaan erot karhuhavaintojen määrissä, mainittiin vuoden 2006 Hämeenlinnan keskustan "city-karhu" ja kymmenen vuoden takainen Ruokolahdella lenkkeilijän tappanut karhu. Lopussa vielä huomautettiin karhua puolustaen, että "yleensä karhu väistää ihmistä". Pohjalainen kuittasi viime vuosien karhuhavainnot asuinalueilla kertoen, että "Vaasassa karhu seikkaili toukokuussa 2008". Helsingin Sanomissa vanhoja tapahtumia ei kerrattu, mutta mainittiin Lappeenrannan seudun vuoden 2009 karhuhavaintojen määräksi jo lähes 150.

Sekä Lapin Kansa että Karjalainen halusivat vielä ohjeistaa ihmisiä karhujen varalle, sillä uutisten lopusta löytyy faktalaatikko "Jos kohtaat karhun". Molempien faktalaatikko oli täysin sama johtuen luultavasti siitä, että uutisen pohja on otettu STT:ltä. Faktalaatikossa oli monikohtaiset toimintaohjeet karhun kohtaamisen varalle.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Karhu on ristiriitainen eläin. Saduissa ja tarinoissa karhu on usein viisas ja lempeä eläin, mutta todellisuudessa karhua pelätään ja jopa vihataan.

Varhaisissa pyyntikulttuureissa karhu on ollut kunnioitetussa asemassa. Eläinsuhteita pidettiin arvossa ja luontoon tunnettiin kohtalonyhteyttä. Maanviljelyn ja karjankasvatuksen yleistymisen myötä karhu alettiin nähdä haitallisena, tuhoja aiheuttavana eläimenä. Välillä karhuja onkin saanut tappaa kuka tahansa ilman seuraamuksia. Asenteet pehmenivät 1900-luvun alkupuolella, mutta jyrkkenivät 1990-luvulla yhä useampien karhukohtaamisten myötä.

Karhussa riittää myös uutisoitavaa. Sen todistavat neljän sanomalehden 165 uutista vuoden ajalta. Eniten karhu-uutisia oli Lapin Kansasta ja Karjalaisesta eli vahvimman karhukannan omaavien alueiden lehdistä. Paikallisuus onkin tärkeä kriteeri karhu-uutisoinnissa. Siellä, missä karhuja on ja missä ne muistuttavat itsestään, niistä myös uutisoidaan. Vaasan alueella ja Pohjanmaalla karhuja on vain vähän, joten uutisoitavaa ei ole. Pohjalaista ei kaukaiset karhut kiinnosta niin paljon, että ne päätyisivät uutisiin useammin kuin pari kertaa vuodessa. Helsingin Sanomat taas poikkeaa siinä muista, että se uutisoi karhujen seikkailuja ympäri Suomea. Tärkein syy siihen on varmasti lehden valtakunnallinen luonne. Osa uutisista käsittelee yleisesti karhuja tai metsästystä ja monet yksittäisten tapausten uutisista löytyvät myös jostain muusta aineiston sanomalehdestä, eli Helsingin Sanomissa uutiskynnyks ei ylity, kun karhu raatelee hevosta Kainuussa.

Alussa hypoteesina oli, että uutiskynnyks ylittyy karhun ilmestyessä ihmisen reviirille eli asuinalueille ja etenkin karhun ja ihmisen kohdatessa. Tutkimuksen perusteella hypoteesi pitää paikkaansa. Melkein 60 % aineistosta käsitteli juuri karhua ja ihmistä, ja lähes yksinomaan joko karhuhavaintoja tai karhun ja ihmisen kohtaamista. Karjalainen oli ainoa lehti, jossa tällaiset uutiset eivät olleet enemmistönä.

Hypoteesi karhunmetsästyksestä uutiskynnyksen ylittäjänä piti myös paikkansa, koska lähestulkoon kaikki loput uutiset käsittelivät jollain tavalla metsästystä. Karhuja vilisevän Itä-Suomen Karjalainen jopa nosti uutismäärän perusteella metsästyksen karhun ja ihmisen suhdetta tärkeämmäksi. Itä- ja

Pohjois-Suomessa karhuja metsästetäänkin eniten. Hypoteesi metsästysuutisoinnista ei kuitenkaan pitänyt lainkaan paikkaansa Pohjalaisessa, jossa yksi ainoa uutinen liippasi aihetta. Sekin oli uutinen Ruotsista. Tässäkin pätee paikallisuuden kriteeri. Pohjanmaalla karhuja on niin vähän, että muutama metsästyslupa säästellään ainoastaan häirikköleiman saaneiden karhujen varalle. Karhunmetsästys ei kiinnosta Pohjanmaalla, joten miksi siitä pitäisi edes uutisoida.

Mistä se kertoo, että suurin osa karhu-uutisista koskee ihmisen läheisyydessä havaittuja karhuja? Karhu pelottaa ihmistä, ja sitä pidetään ihmiselle hengenvaarallisena uhkana. Negatiivisia diskursseja, joissa karhu nähtiin vaarallisena petona tai ihmiselle haitallisena häiriötekijänä, löytyi yli 60 % uutisista. Tässäkin kohtaa hypoteesi piti paikkaansa. Negatiivisia diskursseja on enemmän kuin positiivisia. Itse asiassa niitä on paljon enemmän, koska positiivisten diskurssien osuus oli vain 10 %.

Negatiivisuus siis hallitsee karhu-uutisointia. Se on tärkeä uutiskriteeri, se paistaa läpi sanavalinnoissa ja jonkin verran myös uutisten rakenteissa. On aivan eri asia haastatella karhuasiantuntijaa kuin esimerkiksi karhun ja ihmisen kohtaamista todistanutta silminnäkijää. Ihmisen pelko karhuja kohtaan on varmasti syynä negatiiviseen suhtautumiseen. Pelko on toki aiheellinen, koska karhu voi ihmisen kohdatessaan olla vaarallinen, joskus jopa vahingoittaa, mutta karhun tappamaksi joutuminen on erittäin epätodennäköistä. 1800-luvun jälkeen karhu on tietävästi tappanut ihmisen vain kerran.

Ehkä yksi syy karhupelkoon ja jopa vihaan on vieraantuminen luonnosta ja petoeläimistä. 1900-luvun alkupuolella karhuja ei juurikaan ollut, koska ne oli tapettu sukupuuton partaalle. Kun karhuja ei näkynyt, lieveni ihmisten asennekin niitä kohtaan. Nyt karhukanta on jatkanut kasvuaan jo pidemmän aikaa, ja niitä havaitaan tuhansia kertoja vuodessa. Karhun tappamat kotieläimet, porot tai tuhoamat mehiläistarhat muistuttavat ihmisiä karhun vahingollisuudesta. Myöskään negatiivisia kriteerejä painottava karhu-uutisointi ei ole omiaan hälventämään pelkoa.

Entä johtuvatko negatiiviset karhu-uutiset pelosta? Asiakaspalvelusta on tullut osa median toimintatapaa. Tiedotusvälineiden tavoitteena on saada voittoa, ja se taas on johtanut välineet kilpailemaan yleisöstä, lehdet lukijoista. Myös sanomalehdet ovat sen seurauksena alkaneet viihteellistyä. Vapaa-aika on suomalaisen median suurin aihepiiri, ympäristöuutisia julkaistaan paljon vähemmän. Draamaattiset uutiset, äkillisyys ja sykähdyttävyyys ovat lisääntyneet, koska lukijat haluavat draamaa, tari-

noita. Negatiiviset asiat ovat yleensä positiivisia dramaattisempia, joten negatiivisuus korostuu aihevalinnoissakin. Ympäristöuutisistakin negatiiviset ja dramaattiset aiheet ylittävät uutiskynnyksen muita helpommin. Karhusta on helppo kirjoittaa dramaattinen uutinen. Aineistoa saa helposti poliisilta, sillä poliisi on yleensä aina tilanteessa mukana, kun karhu tallustelee taajamaan. Ehkä uutisoinnin viiheteellistyminen on yksi syy negatiivisten karhu-uutisten määrään ja osuuteen kaikista uutisista. Samasta syystä karhu pelkkänä luontokappaleena ei ole kiinnostava aihe uutisoinnin kannalta: uutinen ei viihdytä lukijaa.

Yllättävää oli neutraalien diskurssien suuri määrä suhteessa positiivisiin diskursseihin, ja toisaalta myös itse diskurssit yllättivät. Kaikista diskursseista neutraalien osuus oli niinkin suuri kuin 40 %. Kiinnostavimmat neutraaleista diskursseista ovat riistaeläin- ja rikoksen uhri -diskurssit. Molemmat löytyivät pääasiassa metsästyksen aihepiireistä. Oikeastaan molempien kohdalla olettaisi, että karhusta puhutaan enemmän negatiivisesti tai säälivään sävyyn. Molemmissa diskursseissa karhu kuitenkin on enemmänkin tilastollinen numero kuin elollinen olento. Metsästysuutisissa olettaisi löytyvän metsästäjien sankaritarinoita tai viittauksia siitä, miten vaarallisesta ja kunniakkaasta lajista on kysymys. Tämä ei kuitenkaan välity uutisista kovin paljon. Ainakin tässä aineistossa metsästysuutiset olivat yllättävänkin neutraaleja, lähinnä raportteja kaadettujen karhujen määristä. Sanomalehtien näkökulmasta karhunmetsästys on selvästi rinnastettavissa metsästyksen yleensä, karhu on vain yksi riistaeläin muiden joukossa. Ja toisaalta raportinomaisia uutisia on helppo tuottaa valmiin aineiston pohjalta.

Toki metsästysuutisissa esiintyi myös negatiivisia ja positiivisia diskursseja, mutta vähemmän. Metsästysuutisissa käsitellään karhua negatiivisesti lähinnä häiriötekijä-diskurssin puitteissa. Halutaan lisää lupia häirikkökarhujen varalle tai uutisoidaan metsästyskaudella kaadetusta vahinkokarhusta. Karhu saa metsästysuutisissakin positiivisen sävyn, kun puhutaan arvokkaasta ja arvostetusta karhun lihasta. Muutamissa uutisissa karhunmetsästys nousee kuninkuuslajiksi ja karhu kunnioitetuksi eläimeksi, joka tuottaa kunniaa ja arvostusta myös kaatajalleen.

Myös uutisen sanavalinnat muovaavat jutusta välittyvää karhukuvaa. Varsinkin häiriötekijä-diskurssissa karhusta kirjoitettiin usein kuin rikollisesta. Vaikka tässä tutkielmassa en juurikaan käsitellyt karhuista käytettyjä nimityksiä, niitä kuitenkin löytyi. Pehmeitä nimityksiä – otso, kontio, mesi-

kämmen ja nalle – käytettiin jonkin verran. Otsoa vilisi teksteissä eniten, nallea vähiten. Helsingin Sanomat käytti lehdistä eniten pehmeitä nimityksiä, Lapin Kansa taas vähiten. Yleisempää kuitenkin oli, että karhua kutsuttiin uutisessa pedoksi tai suurpedoksi. Myös häirikkö-, vahinko- ja roskiskarhu-karhu -nimityksiä käytettiin, samoin puhuttiin jonkin verran city-karhusta tai taajamakarhusta.

Joissain uutisista karhusta käytettiin välillä lempinimeä, välillä taas puhuttiin pedosta. Esimerkiksi Helsingin Sanomien uutisessa "Pihakarhut työllistävät poliisia ja metsästäjiä" (14.6.2009) karhua nimitettiin myös pihakarhuksi, pedoksi, suurpedoksi ja otsoksi. Tästä voidaan ehkä päätellä, ettei karhun lempinimiä käytetä pelkästään silloin, kun halutaan antaa karhusta pehmeämpi kuva. Luultavasti kyse on paljon myös siitä, että toimittaja haluaa välttää toistoa ja korvaa karhu-sanan jollain muulla nimityksellä. Se onkin helppoa, koska nimityksiä löytyy todella paljon.

Myös uutisoinnin erot sanomalehtien välillä oli yksi hypoteeseista. Eroja oli uutisten määrissä, aiheiden määrissä ja painotuksissa ja vuodenaajoista sekä kuukausista, jolloin uutisia julkaistiin. Uutiskriteerit taas vaihtelivat enemmänkin aihekategorioittain kuin sanomalehdittäin. Hypoteesissa oletettiin, että Karjalainen ja Lapin Kansa uutisoivat karhusta Helsingin Sanomia ja Pohjalaista negatiivisemmin. Tutkimusosassa vertailtiin saman uutisen käsittelyä eri lehdissä ja käsittelytavassa oli eroa. Helsingin Sanomat käsitteli siinä uutisessa karhua yllättävän negatiivisesti. Jo otsikko julisti karhun vaarallisuutta. Dramaattinen tapahtuma – karhun hyökkäys lenkkeilijän kimppuun – kuvattiin tarkasti ja haastateltavaksi oli etsitty lenkkeilijän naapuri, jonka kommentit tietenkään karhua ylistäneet.

Pohjalainen taas käsitteli tapahtumaa suhteellisen neutraaliin sävyyn. Lapin Kansa otti asiaan odotetusti negatiivisen kannan ja karhusta puhuttiin kuin vaarallisesta rikollisesta. Karjalainen taas oli yllättävän pehmeä käsittelytavassaan. Karhun käytöstä jopa puolusteltiin ja uutisessa myös taustoitettiin citykarhujen lähihistoriaa ja karhuhyökkäysten harvinaisuutta.

Tämän perusteella voisi sanoa, ettei hypoteesi pitänyt paikkaansa kuin Lapin Kansan kohdalla. Myös uutisissa olleiden diskurssien lukumäärä kertoo jotain siitä, millä tavalla lehdet käsittelevät karhua. Negatiivisia diskursseja löytyi määrällisesti eniten juuri Lapin Kansasta. Puolet diskursseista oli negatiivisia, neutraaleita diskursseja oli hieman vähemmän ja selvästi vähiten positiivisia. Helsingin Sa-

nomissa oli toiseksi eniten negatiivisia diskursseja, mutta niiden osuus kaikista sanomalehden diskursseista oli noin 70 %. Positiivisia diskursseja esiintyi vain kahdesta uutisesta.

Vielä Helsingin Sanomiakin negatiivisempi lehti oli Pohjalainen, jos näin voi diskurssien puitteessa sanoa. Siinä negatiivisten diskurssien osuus oli yli 80 % ja positiiviset diskurssit puuttuivat täysin. Karjalaisessa neutraalit diskurssit veivät voiton negatiivisista ja lehdessä oli myös eniten positiivisia diskursseja, sekä lukumäärällisesti että suhteellisesti.

Näiden havaintojen perusteella hypoteesi horjuu entistä enemmän. Kaikista negatiivisimmin karhua käsiteltiin lehdissä, jotka sijaitsevat pienen karhukannan alueilla. Karhujen lukumäärä on suurin Karjalaisen seudulla, mutta yllättäen lehden kanta onkin vertailussa kaikista positiivisin. Ehkä karhuista on sittenkin realistisin kuva siellä, missä karhuja todella havaitaan ja niiden kanssa eletään rintarinnan.

Jälkikäteen ajateltuna olisi kannattanut keskittyä suppeampaan tutkimustapaan eli joko pelkästään uutisaiheisiin ja uutiskriteereihin tai sitten uutisten sisältöön eli diskursseihin. Sillä tavalla näinkin suuresta aineistosta olisi saanut vielä enemmän irti. Toisaalta halusin kartoittaa karhu-uutisointia kokonaisuudessaan, joten tämä tutkimus on hyvä lähtölaukaus seuraaville.

Tämä tutkielma ei kerro siis kaikkea karhu-uutisoinnista suomalaisessa mediassa tai edes sanomalehdissä. Hyvä jatkotutkimusaihe olisi ainakin karhu-uutisoinnin vertailu eri välineiden kesken eli printtimedian, verkkomedian, radion ja television. Suomalaisen median uutisointia olisi myös kiinnostavaa verrata jonkin ulkomaisen median uutisointiin. Jatkoa ajatellen yhteen tutkittavaan asiaan keskittymisen olisi ehkä tuloksekkaampaa. Uutisten diskurssit tai aihepiirit ovat yksinäänkin hyvä tutkimusaihe. Uutisten lisäksi myös karhu-uutisten kommentointia tai karhuja koskevaa yleisönosastokirjoittelua voisi olla kiinnostavaa tarkastella.

Suomen suurin suurpeto ylittää uutiskynnyksen suhteellisen usein. Uutisointi tuskin vähenee niin kauan, kun kanta kasvaa ja havainnot lisääntyvät. Karhua käsitellään uutisissa enemmän negatiiviseen kuin positiiviseen sävyyn, mutta yllättävän paljon myös neutraalisti suhtautuen. Karhu on todellakin ristiriitainen eläin myös uutisissa.

LÄHTEET

Anmasser, Elena 2008. Mesikämmen, Toptygin, Meister Petz. Lekseemi karhu suomen-, venäjän- ja saksankielisissä lehdissä. Erityistarkastelun kohteena lekseemin esiintyminen metaforisissa ilmaisuissa. Tampereen yliopisto, pro gradu -tutkielma. Hakupäivä 20.1.2010, <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu03024.pdf>.

Bruun, Mikko, Koskimies, Ilkka & Tervonen, Ilkka 1986. Uutisoppikirja. Helsinki: Tammi.

Heinonen, Anne 2004. Eriarvoiset eläimet: ihminen, kone, eläin. Eläindiskurssit ja spesismi Aamulehdessä. Tampereen yliopisto, pro gradu -tutkielma. Hakupäivä 21.2.2010, <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00428.pdf>.

Huovila, Tapani 2001. Uutinen eri välineissä: GSM-sähkeestä taustajuttuun. Helsinki: Inforviestintä.

Häkkinen, K. 2002. Eläin suomen kielessä. Teoksessa H. Ilomäki & O. Lauhakangas (toim.) Eläin ihmisen mielenmaisemassa. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 885. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 26–62.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsti 1993. Valtasuhteiden analysoiminen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen. Diskurssianalyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino, 75–108.

Jokinen, Arja, Juhila, Kirsti & Väliverronen Esa 1993. Diskursiivinen maailma: teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen. Diskurssianalyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino, 17–47.

Kantola, Anu 1998. Barrikadeilta brandiksi – Mitä journalisti tekee ja mitä journalistilla tehdään? Teoksessa Kantola, A. & Mörä, T. Journalismia! Journalismia? Juva: WSOY, 21–40.

Klemettinen, Pasi 2002. Kurkistuksia karhun kulttuurihistoriaan. Teoksessa H. Ilomäki & O. Lauha-kangas (toim.) Eläin ihmisen mielenmaisemassa. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 134–173.

Kunelius, Risto 2000. Hyvä journalismi?: Keskusteluja kiinnostuneiden ja kokeneiden kansalaisten kanssa. Suomen journalistiliitto: Mediakriittinen julkaisusarja 5. Forssa: Auranen.

Kunelius, Risto 2003. Viestinnän vallassa: Johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin. 5 uudistettu painos. Porvoo: WSOY.

Lehtonen, Mikko 2004. Merkitysten maailma. 5. painos. Tampere: Vastapaino.

Malinen, Jere 2009. Pihakarhut työllistävät poliisia ja metsästäjiä. Helsingin Sanomat 14.6.2010. HS arkisto. Sisäinen lähde. Hakupäivä 10.5.2010,
<http://www.hs.fi/arkisto/artikkeli/Pihakarhut+ty%C3%B6llist%C3%A4v%C3%A4t+poliisia+ja+mets%C3%A4st%C3%A4ji%C3%A4/HS20090614SI1YO030c7?free=karhu&date=year2009&advancedSearch=&depa=Kotimaa>.

Metsänhoitoyhdistys 2011. Karhu - metsän valtias. Hakupäivä 3.3.2011,
http://www.mhy.fi/metsapohjanmaa/Havainto/fi_FI/karhu/.

Mykrä, Sakari 2009. Kahdensadan nimen kontio. Hakupäivä 3.3.2011, luettavissa:
http://www.suurpedot.fi/www/fi/suurpedot_ja_me/historia/Kahdensadan_nimen_kontio.php.

Mykrä, Sakari & Pohja-Mykrä, Mari 2009. Suurpetoasenteiden suomalaisesta historiaa. Hakupäivä 3.3.2011, http://www.suurpedot.fi/www/fi/suurpedot_ja_me/historia/asenteiden_historiaa.php.

RKTL 2010a. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Riistavarat. Suurpedot 2009: Karhu. Hakupäivä 7.3.2011, http://www.rktl.fi/riista/riistavarat/suurpedot_2009/karhu.html.

Pietilä, A.-P. 2007. Uutisista viihdettä, viihteestä uutisia: median muodonmuutos. Helsinki: Art House.

Pulliainen, Erkki 1984. Petoja ja ihmisiä. Helsinki: Tammi.

RKTL 2010b. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Suurpetolausunnot: karhu. Hakupäivä 15.2.2011, <http://www.rktl.fi/www/uploads/pdf/Suurpedot/Lausunnot/k2010.pdf>.

RKTL 2011. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Petohavainnot. Hakupäivä 15.2.2011, http://www.rktl.fi/www/uploads/pdf/Suurpedot/petohavainnot_lkm.pdf.

Ruponen, Seija 2000. Metisiltä mättäiltä Otavaisen olkapäille. Sosiologinen tutkielma karhun kulttuurihistoriasta. Jyväskylän yliopisto, pro gradu -tutkielma. Hakupäivä 7.3.2011, <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/11591>.

Sarmela, Matti 1991. Karhu ihmisen ympäristössä. Teoksessa P. Laaksonen & S-L Mettomäki (toim.) Kolme on kovaa sanaa. Kirjoituksia kansanperinteestä. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden seura, 209–250.

Sipola, Simo 1998. Lisää koskettavuutta – miten käy uutisen? Teoksessa Kantola, A. & Möre, T. Journalismia! Journalismia? Juva: WSOY, 83–98.

Suhola, Aino, Turunen, Seppo & Varsi, Markku 2005. Journalistisen kirjoittamisen perusteet. Helsinki: Finn Lectura.

Suikkanen, Risto & Syrjä, Hanna 2010. Suomalaisen uutismedian vuosiseuranta 2010. Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos. Hakupäivä 4.3.2011, http://tampub.uta.fi/S/suomalaisen_uutismedian_2010.pdf.

Suomen riistakeskus 2011. Suurriistavirka-apu: suurpetotilanteet. Hakupäivä 8.3.2011, http://www.riista.fi/suurriista/index.php?group=00000011&mag_nr=7.

Suoninen, Eero 1993. Kielen käytön vaihtelevuuden analysoiminen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen. Diskurssianalyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino, 48–74.

Suurpedot.fi 2009a. Karhun esiintyminen. Hakupäivä 7.3.2011,
<http://www.suurpedot.fi/www/fi/lajit/karhu/esiintyminen/index.php>.

Suurpedot.fi 2009b. Suomalaiset: Karhu on sutta pelottavampi. Hakupäivä 5.3.2011,
http://www.suurpedot.fi/www/fi/ajankohtaista/index.php?we_objectID=16.

Suurpedot.fi 2009c. Suurpetojen aiheuttamat vahingot. Hakupäivä 8.3.2011,
http://www.suurpedot.fi/www/fi/suurpedot_ja_me/vahingot/index.php.

Tunturisusi 2011. Karhu (*Ursus arctos*). Ihminen ja karhu. Hakupäivä 7.3.2011,
<http://www.tunturisusi.com/karhu/>.

Valtonen, Sanna 2003. Hyvä, paha media. Diskurssianalyysi kriittisen mediatutkimuksen menetelmänä. Teoksessa A. Kantola, I. Moring & E. Väliverronen (toim.) Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, 93–121.

Väliverronen, Esa 2003. Mediatekstistä tulkintaan. Teoksessa A. Kantola, I. Moring & E. Väliverronen (toim.) Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, 13–39.

YLE Pohjois-Karjala 2011. Karhuvahingot lisääntyivät roimasti. YLE.fi, julkaistu 9.2.2011. Hakupäivä 8.3.2011, http://yle.fi/alueet/pohjois-karjala/2011/02/karhuvahingot_lisaantyivat_roimasti_2347931.html.

Ylimaunu, Juha 2002. Elinkeinot ihmisen ja eläimen suhteen muokkaajana. Teoksessa H. Ilomäki & O. Lauhakangas (toim.) Eläin ihmisen mielenmaisemassa. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 115–133.

UUTISMÄÄRÄT AIHEKATEGORIOITAIN JA KUUKAUSITTAIN

TAULUKKO 1. Aineiston koko uutismäärän jakautuminen aihekategorioittain ja kuukausittain.

	kaikki lehdet		
	karhu & ihminen	karhukannat & metsästys	karhu luonnossa
Tammikuu	0	0	0
Helmikuu	0	4	0
Maaliskuu	6	0	1
Huhtikuu	8	5	1
Toukokuu	16	4	5
Kesäkuu	9	2	3
Heinäkuu	28	6	0
Elokuu	6	22	0
Syyskuu	1	5	0
Lokakuu	0	8	0
Marraskuu	6	0	0
Joulukuu	15	3	1
YHTEENSÄ	95	59	11

TAULUKKO 2. Aineiston uutismäärien jakautuminen sanomalehdittain, aihekategorioittain ja kuukausittain.

Jokaisen kategorian suurin arvo on lihavoitu.

	Helsingin Sanomat			Pohjalainen			Karjalainen			Lapin Kansa		
	karhu & ihminen	karhukannat & metsästys	karhu luonnossa	karhu & ihminen	karhukannat & metsästys	karhu luonnossa	karhu & ihminen	karhukannat & metsästys	karhu luonnossa	karhu & ihminen	karhukannat & metsästys	karhu luonnossa
Tammikuu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Helmikuu	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	2	0
Maaliskuu	2	0	0	1	0	0	2	0	0	1	0	1
Huhtikuu	1	1	1	3	0	0	2	2	0	2	2	0
Toukokuu	1	0	1	3	0	0	1	0	2	11	4	2
Kesäkuu	5	1	2	1	0	0	1	1	0	2	0	1
Heinäkuu	12	1	0	2	0	0	9	4	0	5	1	0
Elokuu	1	5	0	2	0	0	1	11	0	2	6	0
Syyskuu	1	0	0	0	0	0	0	4	0	0	1	0
Lokakuu	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	5	0
Marraskuu	1	0	0	0	0	0	2	0	0	3	0	0
Joulukuu	2	0	0	5	0	1	5	3	0	3	0	0
YHTEENSÄ	26	10	4	17	1	1	23	27	2	29	21	4

AIHEPIIRIT AIHEKATEGORIOISSA

TAULUKKO 1. Karhu ja ihminen -kategorian tarkemmat aihepiirit ja niiden uutismäärät sanomalehdittäin. Osa uutisista kuuluu useampaan aihepiiriin.

KARHU JA IHMINEN	Helsingin Sanomat	Pohjalainen	Karjalainen	Lapin Kansa	Yhteensä
karhu/jäljet havaittu metsässä/luonnossa	1	1	3	2	7
karhu havaittu asuinalueella/ihmisen reviirillä	8	4	4	9	25
ihmisen & karhunkohtaaminen metsässä/luonnossa	4	6	4	4	18
ihmisen & karhun kohtaaminen asuinalueella	8	5	6	5	24
karhu uhannut/vahingoittanut ihmistä	5	6	6	6	23
karhu ammuttu/karkotettu	7	4	6	6	23
karhu vahingoittanut omaisuutta	2		1	7	10
muut	6	3	5	3	17

TAULUKKO 2. Karhukannat ja metsästys -kategorian tarkemmat aihepiirit ja niiden uutismäärät sanomalehdittäin. Osa uutisista kuuluu useampaan aihepiiriin.

KARHUKANNAT JA METSÄSTYS	Helsingin Sanomat	Pohjalainen	Karjalainen	Lapin Kansa	Yhteensä
metsästysluvat, lakimuutokset	3		2	5	10
metsästyskausi, raportointia	3		13	7	23
metsästystarinat	1			1	2
metsästysrikokset ja luvattomuudet	2	1	8	4	15
karhukannan koko	1		3	2	6
muut			6	2	8

TAULUKKO 3. Karhu luonnossa -kategorian tarkemmat aihepiirit ja niiden uutismäärät sanomalehdittäin.

KARHU LUONNOSSE	Helsingin Sanomat	Pohjalainen	Karjalainen	Lapin Kansa	Yhteensä
karhun tavat ja käyttäytyminen	2	1		1	4
petomäärät luonnossa	1			2	3
muut	1		2	1	4

AINEISTONA OLLEET UUTiset

TAULUKKO 1. Helsingin Sanomien karhu-uutiset ja niiden aihekategoriat sekä diskurssit vuonna 2009.

PVM	UUTISOTSIKKO	AIHEKATEGORIA	DISKURSSI
28.2.	Ahman ja karhun tappajille vankeutta	Karhukannat & metsästys	Rikoksen uhri
22.3.	Helikopteri haki karhuja säikähtäneet turvaan Nuuksiossa	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
24.3.	Nuuksiossa tehty karhuhavainto ihmetyttää eräopasta	Karhu & ihminen	Luontokappale
4.4.	Karhu ja ahmat tavallisimpia	Karhu luonnossa	Luontokappale
10.4.	Slovenia tappaa 70 karhua harventaakseen tiheää kantaa	Karhukannat & metsästys	Häiriötekijä
25.4.	Pihoilla liikkunut häirikkökarhu ammuttiin Karstulassa	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
5.5.	Karhun epäillään tappaneen kuutin	Karhu luonnossa	Vaarallinen peto / Häiriötekijä
15.5.	Karhut pamautettuun pakosalle	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
2.6.	Juuri nyt karhu herkuttelee tupasvillalla ja haavanlehdillä	Karhu luonnossa	Luontokappale
2.6.	Karhu huojutti kojua, jossa kuvaaja piileksi	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
2.6.	Talvella karhun elimistö hyödyntää virtsan typen	Karhu luonnossa	Luontokappale
14.6.	Pihakarhut työllistävät poliisia ja metsästäjiä	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
14.6.	Päin hyökkäävää pahvikarhua!	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
17.6.	Karhu häädettiin Joutsenon keskustasta	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
18.6.	Turisteja häiritsevät karhut siirretään Romaniassa	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
30.6.	Makeankipeä mesikämmen	Karhu & ihminen	Lempeä nallekarhu
4.7.	Karhu puri lenkkeilijää Lappeenrannassa	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
4.7.	Lenkkeilijän kimppuun käynyt karhu ammuttiin Lappeenrannassa	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
5.7.	Poliisi: Karhunpentujen ampumiselle ei ollut vaihtoehtoa	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
5.7.	Karhu raapi kaarnoja puusta Luukissa	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
8.7.	Poliisi varoitti karhuista Tohmajärvellä	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
10.7.	Poliisi selvittää, voiko city-karhuja nukkuttaa	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
10.7.	Metsästäjät vaativat kaatolupia	Karhukannat & metsästys	Häiriötekijä
12.7.	Kaksi tulipaloa ja yksi karhu	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
15.7.	Karhut dykkaavat mökkiläisten roskia Saimaan saaristossa	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
15.7.	Petotutkija: Nukutusnuolen ampujat taitavat olla vähissä	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto / Häiriötekijä
22.7.	Karhu ja auto törmäsivät	Karhu & ihminen	Sympaattinen uhri
24.7.	Rovaniemen ja Tervolan rajoilla liikkuu kesy karhu	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
25.7.	Lappeenrannassa nähtiin karhun uivan kohti asutuskeskusta	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
1.8.	Karhuja saa kaataa 139, susia 32	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
12.8.	Karhu väänsi roskiksen kannen auki	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
14.8.	Karhunkaatoluvan saa kännykällä	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
20.8.	Tuhannet metsästäjät lähtevät tänään karhujahtiin	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
22.8.	Saimaalla kaatui ensimmäinen roskiskarhu	Karhukannat & metsästys	Häiriötekijä
24.8.	Karhu ammuttiin tielle, poliisi epäilee metsästysrikosta	Karhukannat & metsästys	Rikoksen uhri
29.9.	Peloton karhu pyörii pihapiirissä Pihtiputaalla	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
22.10.	42 karhua kuoli syksyn metsästyksessä	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
6.11.	Joka kolmas pelkää karhua ja sutta	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
17.12.	Talviunesta herännyt karhu uhkasi metsästäjiä Lieksassa	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
29.12.	Metsästäjiä kohti hyökännyt karhu kaadettiin	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto

TAULUKKO 2. Pohjalaisen karhu-uutiset ja niiden aihekategoriat sekä diskurssit vuonna 2009.

PVM	UUTISOTSIKKO	AIHEKATEGORIA	DISKURSSI
22.3.	Karhuja pelästyneet naiset noudettiin helikopterilla	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
19.4.	Karhu tallusti Slovenian parlamentitalon lähistölle	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
25.4.	Pihoille ontunut karhu ammuttiin Karstulassa	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
28.4.	Karhua paennut nainen jäi auton alle	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
7.5.	Pilvilammella ulkoilevien karhuhavaintoja tarkistetaan	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
15.5.	Karhu penkoi muurahaispesän Maalahdessa	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
16.5.	Karhu saattaa taas tulla kotipihaan	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
24.6.	Karhu liuskeli Evijärven suunnalla	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
4.7.	Lenkkeilijää purrut karhu ammuttiin	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
24.7.	Rovaniemen alueella liikkuu epätavallisen kesy karhu	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
6.8.	Karhu tallusteli Raippaluodossa	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
7.8.	Karhu rohkeni aivan Vimpelin keskustan tuntumaan	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
16.10.	Emokarhujen kaato kerää kritiikkiä Ruotsissa	Karhukannat & metsästys	Rikoksen uhri / Riistaeläin
28.12.	Karhu hyökkäsi kohti metsästäjää Ähtärin Rämälässä	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
28.12.	Ähtärissä liikkuu haavoittunut karhu	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
29.12.	Haavoittunut karhu saatiin kaadettua Ähtärissä	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
29.12.	Poliisi selvittää edelleen metsästäjän ja karhun kohtaamista Ähtärissä	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
29.12.	Karhuja näkyy usein Rämälässä	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
30.12.	Karhu uinahtelee talvisydännäkin koiranunta	karhu luonnossa	Luontokappale

TAULUKKO 3. Karjalaisen karhu-uutiset ja niiden aihekategoriat sekä diskurssit vuonna 2009.

PVM	UUTISOTSIKKO	AIHEKATEGORIA	DISKURSSI
28.2.	... (nimetön uutinen salakaatajien tuomiosta Lyhyesti-palstalla)	Karhukannat & metsästys	Rikoksen uhri
22.3.	Helikopteri haki ulkoilijat	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
28.3.	Petohavainnot - Petoeläimiin totuttu	Karhu & ihminen	Luontokappale
4.4.	Karhut heräsivät	Karhu & ihminen	Luontokappale
14.4.	Salakaadot ja metsästyslaki - Lain tiukentaminen tarpeen	Karhukannat & metsästys	Rikoksen uhri / Riistaeläin
16.4.	Ei näyttöä luvattomasta karhun metsästyksestä	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
25.4.	... (nimetön uutinen ammutusta roskiskarhusta Lyhyesti-palstalla)	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
15.5.	Tohmajärven orpo karhunpentu pelastettiin Ranualle	Karhu luonnossa	Sympaattinen uhri
21.5.	Poliisi selvitteli karhutappelun jälkiä	Karhu luonnossa	Häiriötekijä
26.5.	Karhunpentu harhaili pihaan, emo karjui	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
6.6.	Karhujahti aloitetaan maakunnassa 20. elokuuta	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
7.6.	Kaksi havaintoa karhusta moottoritiellä	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
4.7.	Lenkkeilijää purrut karhu kaadettiin	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
5.7.	Karhunpennuilla ei vaihtoehtoa	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
6.7.	Luvaton karhuhaaska paljastui Valtimolla	Karhukannat & metsästys	Rikoksen uhri / Riistaeläin
8.7.	Poliisi varoittaa karhuista Värtsilässä	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
9.7.	Karhujahti - Luvattomat haaskat lisääntyvät	Karhukannat & metsästys	Rikoksen uhri / Riistaeläin
10.7.	Karhu pitkitti saunareissua	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
10.7.	Karhu jälleen liikkeellä	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
16.7.	Jaamankankaalla karuhavaintoja	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
17.7.	Luonnossa liikkuminen - Saloilla turha pelätä	Karhu & ihminen	Luontokappale
22.7.	Auto törmäsi karhuun Tuupovaarassa	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
25.7.	Karhu ui kohti asuinluetta Lappeenrannassa	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
31.7.	Suurpedot - Metsästäjäliitto haluaa lisää lupia	Karhukannat & metsästys	Häiriötekijä
31.7.	Petomäärien arviointi - Isompaa eripuraa ei ole	Karhukannat & metsästys	Luontokappale
18.8.	Kainuusta löytyi laittomia haaskapaikkoja	Karhukannat & metsästys	Rikoksen uhri
20.8.	139 karhun jahti alkaa	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
21.8.	21 karhua nurin ensimmäisenä päivänä	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
22.8.	Karhunmetsästys - Eräkämpät nyt miehitetty	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin / Arvokasta riistaa
23.8.	Karhunpentu jäi junan alle	Karhu & ihminen	Sympaattinen uhri
23.8.	Ilomantsissa haavoitettiin karhua	Karhukannat & metsästys	Häiriötekijä
24.8.	Eteläsuomalainen ampui karhun yleisen tien ojaan	Karhukannat & metsästys	Rikoksen uhri
24.8.	Jo 37 karhua kaadettu Pohjois-Karjalassa	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
24.8.	Muutama yritys harjoittaa karhujahti-matkailua maakunnassa	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
26.8.	Jo 46 karhua kaadettu Pohjois-Karjalassa	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
28.8.	Väärin kaadettu	Karhukannat & metsästys	Rikoksen uhri
30.8.	Karhunlihaa myynnissä aiempaa enemmän	Karhukannat & metsästys	Arvokasta riistaa
8.9.	Karhu tappoi metsästyskoiran Lieksassa	Karhukannat & metsästys	Vaarallinen peto
16.9.	Lievästi haavoittuneesta karhusta ei vaaraa	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin / Vaarallinen peto
19.9.	Karhujahti päättyi Lieksassa	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
26.9.	Kaikki 59 karhua kaadettu Pohjois-Karjalassa	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin / Metsän kuningas
2.10.	Salakaadot kuriin korvauksilla	Karhukannat & metsästys	Rikoksen uhri
6.11.	Joka kolmas pelkää sutta ja karhua	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
22.11.	Karhun raatelema koira piti lopettaa metsässä	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto / Häiriötekijä
16.12.	... (nimetön uutinen kaadetuista taajamakarhuista Lyhyesti-palstalla)	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
17.12.	Talviunilta herännyt karhu hyökkäsi metsästäjää kohti	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
18.12.	Karhun lihat kaatopaikalle	Karhu & ihminen	Arvokasta riistaa
19.12.	Metsästäjäliitto paheksuu karhun haaskausta	Karhukannat & metsästys	Arvokasta riistaa
22.12.	Uhanalaiset eläimet - Myyntiluvat tarkkailuun	Karhukannat & metsästys	Arvokasta riistaa
23.12.	Kansanedustajat tuoutuivat Suomen ympäristökeskukselle	Karhukannat & metsästys	Arvokasta riistaa
28.12.	Ähtärisä liikkuu haavoittunut karhu	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
29.12.	Metsästäjää kohti hyökännyt karhu kaadettiin	Karhu & ihminen	vaarallinen peto

TAULUKKO 4. Lapin Kansan karhu-uutiset ja niiden aihekategoriat sekä diskurssit vuonna 2009.

PVM	UUTISOTSIKKO	AIHEKATEGORIA	DISKURSSI
19.2.	Karhun ampuminen puuhun kävi kalliiksi	Karhukannat & metsästys	Rikoksen uhri
28.2.	Ahman ja karhun taposta ehdollista	Karhukannat & metsästys	Rikoksen uhri
22.3.	Helikopteri poimi karhuja pelästyneet ulkoilijat	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
21.3.	Ilmastonmuutos uhkaa jääkarhujen olemassaoloa	Karhu luonnossa	Luontokappale
14.4.	Kiista metsästyksessä suojelualueilla viriää taas	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin / Luontokappale
14.4.	Metsästyslain tiukentaminen tarpeen salakaatojen selvittämiseksi	Karhukannat & metsästys	Rikoksen uhri
28.4.	Voiko karhu vahingoittaa koiraa?	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
29.4.	Karhua paennut nainen jäi auton alle	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
9.5.	Karhu jätti jälkensä Autikönkään luontopolulle	Karhu & ihminen	Luontokappale / Häiriötekijä
14.5.	Karhu liikkui Rovaniemen Rautiosaaressa	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
15.5.	Juvalla pamautettiin karhut pakosalle	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
17.5.	Taajamakarhu saa pikapassin metsään tai taivaaseen	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
17.5.	Karhunkaato kiinnostaa yhä useampia	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin / Metsän kuningas
17.5.	Karhuja ei voi kuvitella, jos havaintoja ei tule	Karhukannat & metsästys	Luontokappale / Riistaeläin
17.5.	Konttioiden poikkinainti	Karhu luonnossa	Lempeä nallekarhu / Metsän kuningas
17.5.	Suurpetojen määrien havainnointia tehostetaan	Karhu luonnossa	Luontokappale
18.5.	Autoilijat väistelvät karhua Raanujärvellä	Karhu & ihminen	Häiriötekijä / Metsän kuningas
18.5.	"Ei poistu edes hätyytettäessä"	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
18.5.	Rautiosaaren karhu käynyt röyhkeäksi, mehiläistarha sai kyytiä	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
20.5.	Karhuja häädetään Savonlinnassa	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
20.5.	Rautiosaaren karhu voi olla pantakarhu	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
24.5.	Suurpetokannat kasvaneet koko maassa	Karhukannat & metsästys	Luontokappale
28.5.	Suurpetoja ajetaan surutta kelkalla Lapin erämaissa	Karhukannat & metsästys	Rikoksen uhri
29.5.	Poliisi varoittaa karhu-perheestä Keminmaassa	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
31.5.	Karhu raateli hevosta pihapiirissä Suomussalmella	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto / Häiriötekijä
10.6.	25000 teurasta pedoille kolmessa vuodessa	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto / Häiriötekijä
22.6.	Karhujen määrää tutkitaan lemmejoella	Karhu luonnossa	Luontokappale
24.6.	Karhu hajotti lohiammen laiturin ja söi kalanruoat	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
4.7.	Lenkkeilijää purrut emokarhu ja kaksi pentua ammuttu	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
5.7.	Lappeenrannan karhupennuilla kävi huono tuuri	Karhu & ihminen	Sympaattinen uhri / Vaarallinen peto
22.7.	Auto törmäsi karhuun Tuupovaarassa	Karhu & ihminen	Sympaattinen uhri
24.7.	Kätkävaaran karhua seurataan	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
25.7.	Karhu ui Saimaalta kohti asuinalueita	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
29.7.	Metsästäjät: Lisää lupia suurpetojen pyyntiin	Karhukannat & metsästys	Häiriötekijä
1.8.	Ministeriöltä lupa peräti 139 karhun kaatoon	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
2.8.	Karhu ajoi lenkkeilijää	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
10.8.	Pena on Suomen haukutuin otus	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
14.8.	Nyt (uutinen karhunkaatoilupien hankinnan ajankohtaisuudesta)	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
14.8.	Karhu levitteli roskia Pudasjärvellä	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
20.8.	Tuhannet metsästäjät lähtevät jälleen karhujahtiin	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
24.8.	Karhu ammuttiin tielle, poliisi epäilee rikosta	Karhukannat & metsästys	Rikoksen uhri
26.8.	Viisi karhua kaadettu Itä-Lapissa	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
26.9.	Pohjois-Karjalassa ammuttiin 59 karhua	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
1.10.	Karhupyynti päättyi itäisellä, jatkuu läntisellä poronhoitoalueella	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
4.10.	Karhu ei voinut vastustaa pilliä	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
16.10.	Emokarhujen kaadosta porua Ruotsissa	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin / Rikoksen uhri
22.10.	Yksi perhe, kaksi karhunkaatoa	Karhukannat & metsästys	Vaarallinen peto / Metsän kuningas
22.10.	Kaikki karhut kaadettu	Karhukannat & metsästys	Riistaeläin
8.11.	Joka kolmas pelkää sutta ja karhua	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
11.11.	Kanadalaisteini yöpyi jäälautalla jääkarhujen kanssa	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
22.11.	Karhu raateli koiran Mäntässä	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto / Häiriötekijä
16.12.	Citykarhuja joudutaan lopettamaan harvoin	Karhu & ihminen	Häiriötekijä
17.12.	Talviunesta herännyt karhu uhkasi metsästäjää	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto
29.12.	Ketunmetsästäjä herätti karhun pesästä	Karhu & ihminen	Vaarallinen peto

DISKURSSIEN LUKUMÄÄRÄT

TAULUKKO 1. Positiiviset diskurssit ja niiden uutismäärät sanomalehdittäin ja aineistossa yhteensä.

NEGATIIVINEN DISKURSSI	Kaikki lehdet	Helsingin Sanomat	Pohjalainen	Karjalainen	Lapin Kansa
Vaarallinen peto	41	10	7	11	13
Häiriötekijä	60	19	9	13	19
Yhteensä	101	29	16	24	32

TAULUKKO 2. Neutraalit diskurssit ja niiden uutismäärät sanomalehdittäin ja aineistossa yhteensä.

NEUTRAALI DISKURSSI	Kaikki lehdet	Helsingin Sanomat	Pohjalainen	Karjalainen	Lapin Kansa
Riistaeläin	33	5	1	14	13
Luontokappale	16	4	1	4	7
Rikoksen uhri	17	2	1	8	6
Yhteensä	66	11	3	26	26

TAULUKKO3. Positiiviset diskurssit ja niiden uutismäärät sanomalehdittäin ja aineistossa yhteensä.

POSITIIVINEN DISKURSSI	UUTISMÄÄRÄ	Helsingin Sanomat	Pohjalainen	Karjalainen	Lapin Kansa
Sympaattinen uhri	4	1	0	2	1
Arvokasta riistaa	6	0	0	6	0
Lempeä nallekarhu	2	1	0	0	1
Metsän kuningas	5	0	0	1	4
Yhteensä	17	2	0	9	6